МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 73 (2698)
КIиранди
9
сентябрь
1962 шу
Мах 2 кеп.

Лакха лоаттаде ахархочун сий!

☆☆☆

УКХ ДЕНОШКА Н. Г. ЗАГЛАДА ЙОЛЧА

Житомирски область. Тха фотокорреспондент вахавар берригача мехка йовзаш йола къаьнара звеньевая Социалистически Къахьегама Турпал Надежда Григорьевна Заглада яхаш а болх беш а йолча Черняховски районерча «ЦхьоалагIа май» яхача юртбоахама арнеле. Цун звенос дош деннад укх шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 100 центнерал кIезигагIа йоацаш дика кхаьча хьажкIаш, шекара свекла — 300 центнер, лена хьоаса — 12 центнер, лена фу — 8 центнер яккха аьнна. Н. Г. Загладай звенореи цун колхозереи гIулакхаш дика лел.

Цхьабакъда, цIи хезача звеньеваяс, карагIдаьнначох сатийна ца а Iеш, юкъарча гIулакхах дог а лазаш, «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» аьнна статья язъяьй кепа йоазон оагIош тIа. Цу тIа цо гIоттадаьд ахархочун сий лакха хилар, советски халкъа хьалхашкара цун декхар, къахьегамцара коммунистически гIулакх дувцаш дола доккхий а лоархIамера а дешаш.

Мехка юрта боахама къахьегамхоша чIоаггIа къоабалъяь тIаийцар Н. Г. Заглада статья. ХIара денна украински колхозхочун цIерах письмош ух юртбоахама къахьегамхошкара Кхаш леладераша, хьайбаш леладераша, механизатораша цар тIа ювц статьяс гIоттаяь уйлаш, шоаш караийца творчески гIулакхаш, колхозийи совхозийи балха юкъера кхоачамбоацараш гучадоах, юкъарча гIулакха хьалхара, ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукташ сихха алсамъяхара хьалхара юрташкарча къахьегамхой бехктокхам лакхбергбола лоархIамера дешаш белгалду, Н. Г. Загладагара дех цар дIайийна хIамаш хьувкъаяра опыт шоашта ювцар.

Н. Г. Загладас хьалкхадаккхарах цо болх беча хьалха латтача колхозо шефство лелаю районе экономически тIехьайисарех йолча цхьан колхоза.

Н. Г. Заглада яьча метте — Житомирски областе парте обкомо яьча решенех колхозашка гучахьара партийни собранеш а еш ювца оттаяьй «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яха статья. Бригадайи фермайи болх тоабара, хьалха латта опыт балха юкъейоалаяра, производственни заданеш кхоачашъяра хьалхара хIара ахархочуни хьайбаш леладечуни моральнии материальнии бехктокхам чIоагIбара эша хьадда гIулакхаш белгалдеш я партийни организацеш.

Сурта тIа: Н. Г. Загладайна керда почта енай.

П. Бойко сурт.

ТАСС фотохроника.

Ханнахьа дIадоладаь гIулакх

Шерагара шу массаз доал юрта боахама гIулакх деча, из тоабеча дукхагIа моттиг дIалоац механизаце. ХьалхагIа кулг-кара деш хинна дукхагIа дола балхаш хIанз техникаца ду. ДIадахача шерашка тха колхозе дIайийнача культураштa кулг-кара деш хинна оасар укх шера механизмашца даьд.

Цудухьа механизаторий керттера декхар да техникага махулла дукхагIа болх байтар. ХIара механизатор трактор, комбайн е кхыйола инвентарь яле а из ца йохарца, цо дукхагI пайда баларца сакъердалуш хила веза.

Цунца вIаштIехьдаргда Даьхенна дукхагIа продукци яла, цу продукцега дIабода мах лохбе.

Из дика гIулакх шоаех далларца хьоахо безаш дукха механизатораш ба тха колхозе. Царех ба Генаев Виса, Хамзатов Хьусен, Степанов Петр, кхыбараш. Дукха пайда беннаб цар шоай колхоза хьинарерча къахьегамца. Цу механизаторий хIаране трактор кхаь шера а кхы дукхагIа а кипитальни ремонт ца еш болх баь я.

Цхьабакъда, берригa механизатораш бац тха цу тайпара къахьегаш, шоай техникага хьожаш. Царех саго техника сиха йохаю, болх кIезигагIа бу. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладе безам бар са. Оаха цкъа «Т-75» марка йола ши трактор ийцар. ЦаI трактористашта Заматаевнеи Тонкогубовнеи елар, шоллагIъяр Абдурахмановнеи Магомадовнеи елар. Бакъда, цу шин трактора даьй тайп-тайпара бар. Цудухьа Заматаевга хинначa тракторо ремонт ца еш кхаь шера болх бир, Абдурахмановга хинначa трактора шу чакхдоаллаш капитальни ремонт е езаш хилар. ДIалаьрхIача гучадаьлар цхьан трактористо мел пайда беннаб, хIаьта шоллагIчо мел зе даьд колхоза. Цу тайпара дола масалаш кхы а дар тха механизаторашта юкъе. Уж кхоачамбоацараш хиларо ахханца а чIоагIа езаш йола запасной частеш йоаярца а дукха зе даьд тха колхоза.

Укх деношка газеташка хьежаш вагIаш йийшар аз чIоагIа сакъердаме а Iалаьмате пайдане а йола Украинерча звеньеваяс Загладас язъяь статья. Из я ханнахьа а эшаш а яь выступлени. Загладас яххача тайпара хIаране ший балха участке тIехьагIа цIийвала везаргвоацаш бокъонца гIулакх деш хилча дуккха эзар сомаш пайда эцаргбар.

Цул тIехьагIа аз мастерской, тракторни бригадашка, массаболча механизаторашта дIайовзийтар из выступлени. ЧIоагIа раьза хилар цунна берригa механизатораш.

ДIахо йодача хана цу тайпара дола кхоачамбоацараш вIалла балха юкъе хургдоацаш. лерттIа болх ца бечунца къовсам лоаттабеш механизатораша шоашта юкъера болх тоабе лаьрхIар.

Н. ЗАРЕЧНЫЙ,
Грозненски районерча «1 Мая» цIерахча колхоза инженер.

СССР оборона министра ПРИКАЗ

9 сентябрь, 1962 ш. № 223 г. Москва.

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташи старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий танкови промышленностера болхлой, инженераш, техникаш!

Тахан советски халкъои цун сий долча Герзашцарча Низашеи дезду танкистий Ди.

КПСС XXII съезда исторически решенеш толамца кхоачашъяра дерригача халкъо къовсам лоаттабеча хьале дезду из цIей укх шера.

Коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача программо дегаш ура а оттадаь, дукха безача Даьй-мехка сийи низи шоай хьинарерча къахьегамца бебабеш, коммунизм котъялга гаргадоаладеш ба Советски Союза къахьегамхой. Вай Даьхен сийлахьарча шин воIо майора **Николаевеи** подполковника **Поповичеи** Iалаьмате дика ка а йоалаш космически аренашка группови полет яр вай халкъа тIехбаьнна боккха керда толам ба, цо къаьгта дика хьахьокх социалистически строй дувцилге йоаццаш толашагIа хилари советски экономикана, Iилманна, техникана карагIдаьннараши.

Советски наьха хIама хьакхоллаш бола маьрша къахьегам тешшаме лорабу вай сий долча Эскарои Флотои.

Шоаш кхо ца беш шоай тIема декхар кхоачаш а деш, тIема говзал шаьръяра, моральнии тIом юхатохареи гIулакхаш тоадара хадданза къахьегаш, керда техникеи хIанзара тIом лелабара говзали тIабийрзза караерзаеш, моллагIа а агрессор бIогора воаккхаш юха тоха массе хана а кийча болаш ба советски тIемахой.

Моаршал а хоатт аз шуга, дерригача халкъа юкъарча цIейца — танкистий Денца даькъал а дувц аз шо.

ТIема а политически а кийчонна, тIема дисциплина чIоагIъяра, доакъоши соединенеши фелал йолаш а хIа аьннача кийча а хулга лакхдара дIахо а ка ялар лов сона танкови бIеца гIулакх деш болча наьха.

Эггара дикагIа йола бронетанкови техника хьаяра керда толамаш дахар лов сона танкови промышленноста берригача болхлоша.

Танкистий Ди дезделга белгалдаккхара **аз приказ лу:**

Тахан, 1962-ча шера 9-ча сентябре, ткъозза залпах йоккхий топаш а кховсаш салют лолда вай Даьхен столице — Москве, союзни республикай столицашка, городашка — турпалашка.

Даькъала хилда коммунизм хьалъеш доалла сийлахь-доккха советски халкъ!

Даькъала хилда советски Герзашцара Низаши сий дола цар танкови бIуи!

Сийле хийла дерригача адамий сийрдача кхоаненга — коммунизмага вай халкъ дугаш йолча Советски Союза Коммунистически парте!

СССР оборона министр
Советски Союза маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

7 сентябрь, 1962 ш. № 227 г. Москва

ГIУЛАКХ ДЕ ХОАДАЯЬ ХА ЧАКХЪЯЬККХА БАЬННА ЭСКАРЦА ГIУЛАКХ ДЕШ ХИННА НАХ СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗАШЦАРА МУКЪАБАЛИЙТАРАХИ, ЭСКАРЦА БОКЪОНЦА ГIУЛАКХ ДЕ АРГIАНЦАРЧА ТIАХЬЕХАМАХИ

Массава а Эскарца гIулакх де декхарийла хиларах долча Законага хьежжа **аз приказ лу:**

1. Советски Эскара, ТIема-Форда Флота доазонашкарча а чурча а бIуна мугIарашцара мукъа а балийта запасе бохийталба законах шоашта оттаяьча ханна эскарца бокъонца гIулакх даь йистебаьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш.

2. Укх приказа шоллагIча пункта тIа белгалбаьха эскарца гIулакх деш хинна нах мукъабалийтарца дийзза, Советски Эскаре, ТIема-Форда Флотаца, доазонашкарча а чурча а бIеца бокъонца гIулакх де тIахьехалба льгота бокъо йоацаши эскаре бехара ха тIехьаяккханзеи бола 1948-ча шера баь гражданаш а, хIаьта иштта, цар ханара нах эскаре бокъонца гIулакх деш болаш, эскаре бехара тIехьаяьккха ха кхоачаенна гражданаш а.

3. Ерригача роташка, батареяшка, эскадрильяшка, кемаш тIа дIакхайкадолда ер приказ.

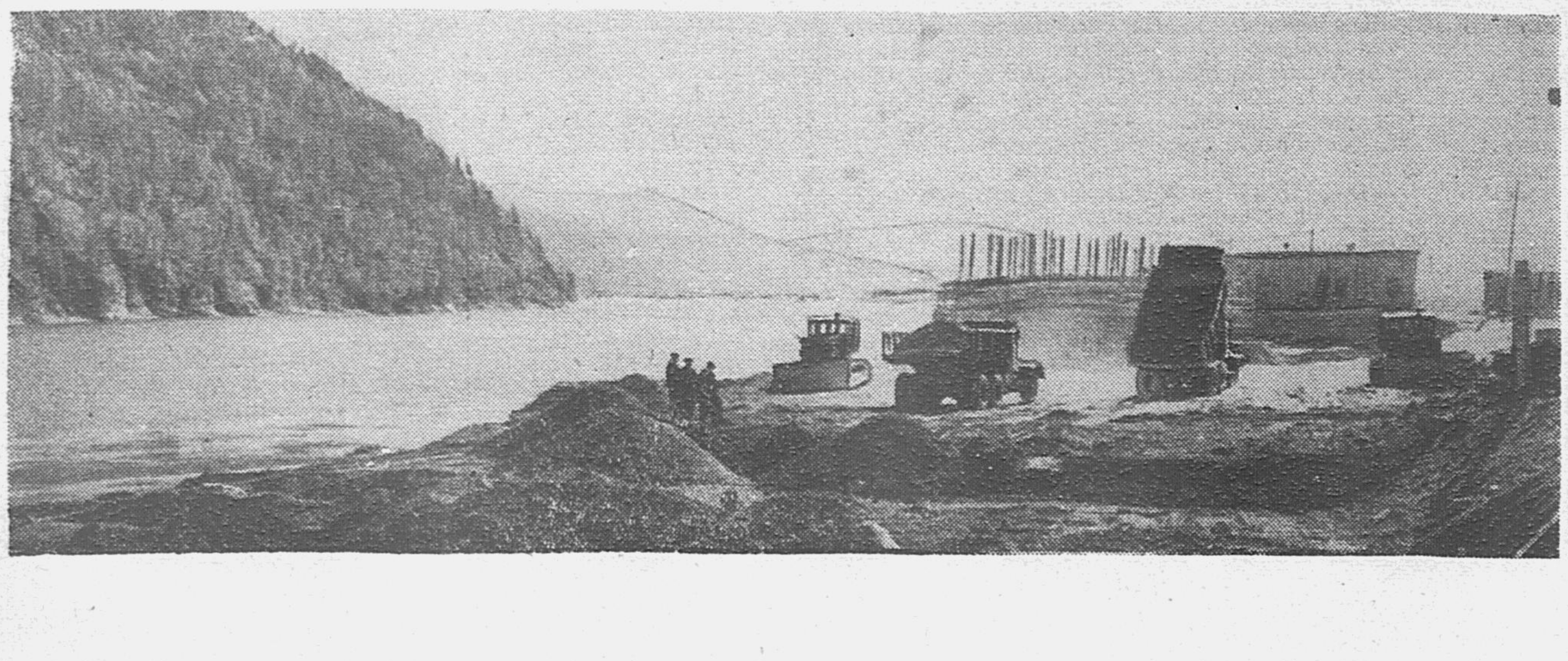
СССР оборона министр
Советски Союза маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Красноярски край. Красноярски ГЭС-а гIишлонхой кийчлуш ба чIоагIа Енисей дIакъовлара генеральни штурмана. Аьрда оагIорахьа берда йисте котлована чу бизза дIабодаш ба лаьттанцареи бетонацареи болх. Сунт тохаш латт.

Сурта тIа: Аьтта оагIорахьара берда йистера котлована перемычкаш хьалйоттара болх.

Ю. Бармина сурт.

ТАСС фотохроника.

„Административни порядках гIодаш деттара доазув оттадарах“ дола Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIдара хьакъехьара

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето **соцам бу:**

1962-ча шера 26-ча апреле тIаийца «Административни порядках гIодаш деттара доазув оттадарах» дола Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIдолда.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. КОМАРОВ.

г. Грозный, 30 август 1962 ш.

„Административни порядках гIодаш деттара доазув оттадарах“ дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УКАЗ

1962-ча шера 3-ча марта тIаийцача «Административни порядках гIодаш деттара дIахо а доазув оттадарах» долча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

1. Нохч-ГIалгIай АССР-е административни бехк беш тохаш дола гIодаш оттаду, шоай йолча бокъонел тIех а ца доалаш, Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен Iаьдалеи паччахьалкхен управленеи лакхехьарча органаша, хIаьта алхха СССР, РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР паччахьалкхен Iаьдалеи паччахьалкхен управленеи лакхехьарча органий акташца духхьала белгалдаьхача гIулакхашта мара тоха йиш а яц уж.

2. СССР законодательстваси РСФСР законодательстваси белгал а яь чIоагIъяьча бокъонашца нийса доагIаш хила деза административни бехк беш Нохч-ГIалгIай АССР Законех, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указех, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета соцамех тохаш дола гIодаш.

3. Къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советашта бокъо лойла лохехьа белгалдаьхача гIулакхашта бокъонаш телхаярах административни порядках гIодаш тохара хьакъехьа решенеш тIаэца: общественни порядок лораяр, чуIеш дола цIенош цIена а йоакхо еш а леладар; юрташкеи городашкеи цIено лелаяр; хьунаш, дIаегIа гаьнаш, Iалама источникаш лораяр; хина ресурсаш, хина боахама гIишлош, чкъаьрий лорадар; чкъаьрий дахара бокъонаш; чарахьал леладара бокъонаш; автомобильни транспорти городской электротранспорти лелара кхерамзле Iалашъеш йола бокъонаши из транспорт лелаяра бокъонаши; колхозни рынкашка торговли лелаяра бокъонаш; юрта боахамаи хьунаштеи зулам деча хIамашца къовсам лелабара бокъонаш.

Алхха стихийни хулача хIамашца, эпидемешца, эпизоотиешца лоаттабеча къовсама хьакъехьара бокъонаш телхаярах мара, кхыча гIулакхашта административни гIодаш тохаш йола решенеш тIаэца йиш яц къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитетий.

Къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий а цар исполнительни комитетий а цу тайпара решенеш тIаэца бокъо я, нагахьа санна уж дешаш паччахьалкхен Iаьдала е паччахьалкхен управлене лакхехьа латтача органий акташа къоастадеш деце а, хIаьта нагахьа санна моттигерча хьалех цу тайпара решенеш тIаэцанза яргйоацаш хуле а.

4. Харцахьара хIама дарах административни порядках гIод тохаш йола районнии городскойи Советий а цар исполнительни комитетий а решенеш тIаэц шин шерал дукхагIа йоацача ханна, хIаьта кепа йоазон тIа араяьккхачул тIехьагIа 15 ди даьлча мара низ болаш а лархIац уж.

Цу решенеш тIа белгалъяьккха хила еза территори, решене дувцачунца гунахь долаш болча наьха категори, решенех хьадда тIадожаш дола гIулакхаш, из кхоачаш ца ярах тIабожаш бола бехктокхам, малагIча ханнанца решени бокъо йолаш я, малагIча хана денз из низ болаш я.

Уж решенеш массанена а йовзаргйолаш дIакхайкае еза (моттигерча газеташ тIа кепа теха араяхарца, массанена а гургйолчча моттигашка къаьстгача листовкашца хьалтохарца, радио чу гIолла дIакхайкаярца).

ТIехдаьнна сиха де дезаш хIама хилча, стихийни хулача хIамашца, эпидемешца, эпизоотиешца лоаттабеча къовсамах долча дешаех йола решенеш низ болаш лархIа йиш я уж газеташ тIа араяьннача дийнахьа денз.

5. Харцахьара хIама дарах административни порядках гIод тохаш йолча решеней проекташ хьалхе а дуккхача наха ювцилга вIаштIехьдаккха деза къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташа.

6. Административни порядках гIодаш детта йиш яц учрежденешта, предприятешта, организацешта. Оттаяь бокъонаш ший ханнахьа кхоачашъяра де дезар делга шоашкарча гIулакхех тIадожаш бараштa тоха деза лелаш долча законодательствах административни порядках тохаш дола гIодаш. ГIулакхерча наха теха гIодаш учрежденей, предприятей, организацей чотах такха йиш яц.

Административни харцахьара хIама дара бехке волча сага тоха деза гIод.

Харцахьа даь хIама мел зе доалаш да а, из дара бехке вар малав а цун боахама торо миштай а теркал а деш оттабу тохача гIода боарам.

7. Цо из административни харцахьара хIама далехьа 16 шу даьннача сага мара тоха йиш яц гIод.

8. Административни порядках гIод тоха доагIаш харцахьа хIама даьча эскаре гIулакх деш болча наха а, хIаьта иштта МВД органашкарча мугIарерчеи начальствующии наха а дисциплинарни уставашка хьежжа царна боагIаш бола бехк бу.

9. Административни порядках гражданашта тоха гIод 10 сомали гIулакхерча сага тохар 50 сомали тIехдала йиш яц.

Укх Указа 3-ча статья тIа цIераш яьхача гIулакхашта къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий а цар исполнительни комитетий а решенех ма теххе а дIа а доаккхаш тохаш дола гIод цхьан сомал тIехдала йиш яц.

10. Административни порядках детташ дола гIодаш деттараш къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташта чуйоагIа административни комиссеш я, хIаьта укх Указа 12-ча статья тIа белгалдаьхача гIулакхашка — йоагI-йоагIача паччахьалкхен органашеи гIулакхерча нахеи.

11. Къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташка хул административни комиссеш, уж вIашагIйохк къахьегамхой депутатий йоагI-йоагIача Советаша Советий депутатехи общественни организацей викалехи. Общественноста дукхача активагара новкъостал а лохаш бу ший болх административни комиссеша.

Нагахьа санна эшаш моттигнийсъелча, къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташка шиъ а кхы дукхагIа а административни комиссеш вIашагIйохка йиш я.

Административни комиссей состав а цар балха порядок а мишта хила еза къоастам бу РСФСР къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташта чуйоагIача административни комиссей а административни харцахьара хIама дара дош леладар порядка а хьакъехьарча 1962-ча шера 30-ча марте Лакхехьарча Совета Президиума Указаца чIоагIъяь йолча Положене.

12. «Административни порядках гIодаш деттара дIахо а доазув оттадарах» долча 1962-ча шера 3-ча марта арадаьннача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 15-ча статья тIа маяххара, административни комиссешка дIа а ца кхоачадеш, административни порядках гIодаш тоха бокъо я:

милице органий — общественни порядок, транспорт лелара кхерамзле Iалашъяра бокъонаш а, хIаьта иштта транспорт лелаяра бокъонаш а телхаярах;

машиннаькъа транспорта, форда тIарча, хи тIарча, фецарча флота органий — транспорта средстваех пайда эцара бокъонаш, транспорт лелаяра порядок а кхерамзле а лораяра бокъонаш, хIаьта иштта цIи ялара кхерамзлен бокъонаши транспортера санитарни бокъонаши телхаярах;

профсоюзий Совета техническ инспекторий — кхерамзлен техникаи къахьегам лорабареи бокъонаш телхаярах;

таможенни органий — таможенни бокъонаш телхаярахи контрабанда лелаярахи;

доазонаш тIарча охрана органий — доазонаш тIарча режима бокъонаш телхаярах;

оборона Министерства органий — воински учета бокъонаш телхаярах;

паччахьалкхен санитарни инспекце органий — санитарно-гигиенически санитарно-эпидемешта духьалара бокъонаш телхаярах;

цIераш ювлара гIулакха йолча паччахьалкхен надзора органий — цIераш ювлара кхерамзлен бокъонаш телхаярах;

хина кхоанамаш, чкъаьрий, хьуна боахамаш лорадеш йолча органий — хина кхоачамаш лорадареи царех пайда эцареи бокъонаш, чкъаьрий дахара бокъонаш, хьунашка цIи ялара кхерамзлен бокъонаш телхаярах.

СССР законодательствахи РСФСР законодательствахи укх статья тIа белгалдаь харцахьара хIама дара цхьацца йолча категорех дола дешаш дIадала йиш я къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташкарча административни комиссешка.

Укх статья тIа белгалъяьхача органийи гIулакхерча наьхеи йиш я харцахьара хIама даьраштa гIодаш тохийтара царех йола материалаш иштта административни комиссешка дIачуяла а.

13. Лелаш долча законодательствах матеххе а гIод хьадоаккхаш йолча моттигашкара дIаийкккхача, административни харцахьара хIама массаза ду протокол (акт) оттаде деза харцахьара хIама даьр малав, даьр фуд, мича а маца а даьд из, хIаьта иштта тешаш белгал а беш.

Административни харцахьара хIама дара дешашка хьажара порядок оттаю РСФСР къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташкарча административни комиссехи, хIаьта иштта административни харцахьара хIама дара дешашка хьажара порядкахи йолча, 1962-ча шера 30-ча марта РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца чIоагIъяьча Положене.

14. Административни порядках гражданашта гIод тоха бокъо еннача органийи гIулакхерча наьхеи бокъо я, гIод ца а тохаш, цунна меттел, харцахьара хIама даьча сагах бехк баккха, е цунах йола материал, йоаггIаш йола общественни воздействи цунна ергйолаш, новкъостлен суде е харцахьара хIама даьчо болх беча, вахача меттерча общественни организацешка дIачуяла а.

Сага административни бехк баьча органа, е гIулакхерча саго, дукхагIча хьале, из дIахайта деза харцахьара хIама даьча саго болх беча, дешача, е из вахача моттигерча общественностага.

15. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадуллалда административни порядках гIодаш тохилга дувцаш йола Нохч-ГIалгIай АССР правительства решенеш укх Указага хьежжа нийсъелга.

Къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советаша укх Указага хьежжа нийсйойла административни порядках гIод тоха доагIа харцахьара хIамаш дувцаш йола решенеш.

16. Ер Указ арадаларца дийзза кхы дIахо йодача хана низ байна лоархIийла 1958-ча шера 27-ча июле Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах чIоагIъяь йола Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполнительни комитеташта чуйоагIаш хинна административни бехкбара комиссей хьакъехьара Положени.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь М. КОМАРОВ.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА IV ПЛЕНУМ

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ МИШТА ЛАТТИ ИЗ ТОАБАРА ДЕ ДЕЗАРАШИ

Цу дешах доклад йир КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **А. С. Трофимова.**

Итт бутт дIабаьннаб, аьлар цо, керда Программа — вай мехка коммунистически общество хьалъяра программа тIанийца йола КПСС XXII исторически съезд хинначул тIехьагIа.

Цу юкъагIа Коммунистически партега хьалхле а йолаш доккхий хIамаш карагIдаьннад советски халкъа коммунизма материально-технически база хьалъяра, коммунистически отношенеш хьаяра, керда саг хьалкхевара даькъе. Сийлахь-йоккха котало яьккхай советски Iилмон техникаи: дунен тIа эггара хьалха группови полет яьй советски космически кемаша.

КПСС ЦК-а белгалдоах идеологически болх дIахо а чIоагIбар, дукхагIа беркат доалаш из хилийтар парте ерригача организацей эггара лоархIамегIарчарех цхьа декхар да, яхаш. Марксистски - ленински теори дIайовзийтилга хьадда дола боахамеи культураи лоархIамера декхараш кхоачашдара нах оарцагIбахарца цхьана тарделга, коммунизм хьалъяра лоаттабеча къовсаме лаккха сакхетам болаш къахьегамхой хьалкхебар идеологически балха керттера маIан да.

Идеологически болх тоабелга Iалальмате боккха лоархIам болаш гIулакх а лерхIаш, идеологически балха хетаяь Ерригсоюзни совещани яьй КПСС ЦК-а, парте Куйбышевскии Минскии обкомаша идеологически балха деча кулгала хьакъехьа соцамаш тIанийцад, дийцад Смоленски областе бахача наха юкъе уж баххача моттигашка беча балха хьакъехьара дош.

Белгалдаккха деза, йоах докладчика, КПСС XXII съезд хинначул тIехьагIа вай республикера партийни организацеш идеологически балха дукхагIа терко еш хилар. Из болх тоабарах дола дош дийцад областной партийни активе, городскойи районнийи партийни организацей пленумашка а активашка а.

Идеологически балха дукха лоархIамера дешаш дийцад парте обкома бюро.

Дукхаза а идеологически болх бувцаш республикански совещанеш яьй пропагандисташца, лектораща, агитатораща, кепа йоазон, радиои телевиденеи болхлошца.

Политически дешареи лекционни пропагандаи чулоацам дикагIча тайпара эргабаьккхаб. Цунна ларде лаьцад парте XXII съездо хьалхашка оттаяь теоретически политически проблемаш Iомаелгеи кхетаяйтилгеи, коммунизм котъяккхара сийлахь-йоккха план республика къахьегамхошка дIакхоачийтилга, съездеи КПСС ЦК мартовски Пленумеи исторически решенеш кхоачашъяра уж оарцагIбоахилга. Уж документаш Iомадеш 57226 саг хиннав, царех парте боацача нахах 37353 саг а волаш.

Укх шера 20 эзарнел совгIа лекци йийшай республикерча къахьегамхошта.

ДикагIа бола нах юкъеэзаб пропагандистийи лекторийи балхашта, вIаштIехьдаьккхад цар кхетам хадданза лакхбелга. ХIанз укх сахьате пропагандистски болх беш виъ эзар совгIа пропагандисти пхи эзар гаргга лектор-общественники ва.

Цу гIулакхех гIо хилар пропагандистски балха идейно-теоретически боарам лакхбара, из болх дукхагIа беркат хьадоалаш хилийтара. КПСС XXII съезда документаш Iомадеча хана предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий производственни болх хьинаре техка, пайда эцанза дола кхоачамаш гучадахара а уж юкъеозара а, къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара партийни а боахама а органашта новкъостал де, къахьегама овсарле лакхлургйолеи продукцега дIадодар чухнахьа даргдолеи, коммунистически къахьегама бригадаши ударникаши яха цIераш яхара лоаттаю яхь дикагIа яржаргйола предложенеш тела баьлар кружокашкеи семинарашкеи дешаш бараш.

ХIаьта а, марксистско-ленински образовании лекционни пропагандеи кIезиг-дукха тоаялар дувцача хана вай цIенхаштта выводаш е еза парте Куйбышевскии Минскии обкомий отчетех КПСС ЦК тIанийцача решенех. Центральни Комитето белгалдаьккхад, политически балхах, хьалхагIа а санна, формализм йоаллаш хилар. Лекцеща, докладаща, кружокаща, школаща коммунисташи парте боацараши «чулацара» теркам тIа а ухийташ, цу гIулакхий идейни чулоацама йоакхо яц партийни организацеша, теркал дац уж гIулакхаш наха мишта хьаэц, мел дега тIа дувш, практически балха царех мел новкъостал доал.

Ишта да вай балхаца а. Мадарра хьо дух тIа ваьлча, хьагучадоал КПСС обкома пропаганда отдела, дукхача райкомийи партийни организацейи балхаца формализм хилар хьаьохкаш дола дукха кхоачамбоацараш. Республика, района экономика а культура а дегIаяра дешашца дийза хIама а доацаш, предприятена, гIишлона, колхоза, совхоза хьалхашка латтача декхарий лоархIам а ца беш, документаш, КПСС XXII съезда решенеш духхьала юхаювцилга мара кхы чулоацам боацаш йола лекцеш кIезига хилац.

Политически дешара сете хIанз хила еза занятеш хьоахаяьча хана докладчика белгалдаьккхар, керттера уйла, хьалхагIа а санна, коммунизм хьалъяра экономически проблемаш Iомаяра тIайохийтаргхилар. Цунца цхьана коммунистически кхетам хьабара лард йола парте истори, политэкономи, философи Iомаянза ярг ца хилара хьакъехьа боаржжабаь кхетама болх бе беза коммунисташтеи парте боацараштеи юкъе.

Пропагандистски болх дIахо боаржабелгеи цун боарам лакхбелгеи Iалашдулургдац пропагандистийи лекторийи кадраш харжара гIулакх тоа ца дича, царна дукхагIа новкъостал деш ца хилча, экономикаи культураи лоархIамегIарча дешаех йола материалаш царна дика дIа ца йовзийтача. Партийни организацеша кхоачашдеш дола дерригa декхараш довзаш хилийта беза уж, дIакхетабе беза эггара лоархIамегIарчеи сихха кхоачашде дезачеи политически гIулакхех.

ХIара сага дега тIа кхоачаргболаш дика а къахьегамхоша кхоачашдеча хьаддача гIулакхаща айхха бувзам болаш а лелаболба партийни организацеша шоаш беш бола политико-кхетама болх, аьнна, декхар хьалхашка оттадаьд парте XXII съездо.

Наха юкъе беш бола политически болх кIезиг-дукха тоабенна хилар хьахьокхаш дола масалаш доаладу докладчика.

Коммунистически къахьегама тIехьарча болама деча кулгала уйла дукхагIа е яьннай партийни организацеш, йоах нов. Трофимова. Коммунистически къахьегама тIехь яхь лелаеш 68,5 эзар саг ва республике, коммунистически къахьегама ударник яха цIи яьккха 7,2 эзар мугIарегIареи инженерно - техническии болхло ва, 1200 совгIа бригада, установка, предприяти, цех я коммунистически къахьегама коллектив яха цIи енна.

Цхьабакъда, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара гIулакха цIенхаштара кхоачамбоацараш да республике, тIагIертта къовсам лоаттабац декхараш бокъонца кхоачашдара тIехь.

ДIахо машар хила йиш йолаш дац, промышленностера ворхI бетта план ерригача республико тIехкхоачашъяьйоллашехьа а, вайцига ворхI бетта план кхоачашъянза 40 совгIа предприяти хилар.

Юрта районашка мела лел хьажкIаш, свекла чуэцилга. Доакъараш кийчделга тIехьадоах. Республика партийни организацей сийлен гIулакх — Даьхенна 8,5 миллион пунт ялат далар, хьайбай продукташ яхара а кийчъяра а план кхоачашъяр. Докладах доккха дакъа дIалоац ширдаьннача гIулакхаща лоаттабеча къовсама дешаша.

Дукхача ширдаьннача гIулакхашта юкъе эггара зенегIа дараш дынах юхедисараш да, хIаьта республика партийни организацеша царцара къовсам геттара эсала а лоаттабу.

Цхьа система а йолаш хадданза дына духьалара пропаганда лелаяц республикански газетий, къаьстта а «Сердало» газета, оагIош тIа. Из болх во бу радиои телевиденеи. Микрофона хьалхашка республикерча хьалхле лелаеча партийнии советскии болхлоша дына духьалара къамаьлаш долда аьнна парте обкома бюрос яь решени кхоачашъяьяц.

Дынах тешаш бараш юкъе хьехама болх беча хана, райисполкомашеи юртсоветашеи советски законашка хьежжа бизза пайда эцанза баргбац къамашта юкъе цабезам а бехкаш законах доаца хIамаш леладеча, круговой порука а шариIата судий гIулакхаш а лоаттаде гIертача, паччахьалкхени колхозийи доалахьара рузкъа лечкъадайта, къахьегама дисциплина телхаяйта гIертача, тунеядцаш хьалкхоабаш, кхалнаха лоал кач доллаш бола никъ лелабеча дын тоабашта керте латтараш духьаларча административни гIулакхех.

Партийни организацей уйла къаьстта тIаерзае еза советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйланца къахьегамхой кхебара.

Партийни организацеша кIезиг-дукха тоабаьб кхалнаха юкъе беш бола болх. Цхьабакъда, укхаза хIанз а геттара дукха да цIенхашттара кхоачамбоацараш, кхалнаха юкъера болх тоъам боллаш лархIа йиш йолаш бац. ХIанз а кхоачамболлаш хьалхле лелаеча балхаш тIа ахийтац кхалнах, во лел йоазувдешар ца ховлгеи кIезига ховлгеи кхалнаха юкъера дIадаккхара болх, хIанз а кIезига юкъеэзаб уж политграмота хьехача кружокашкарча политически дешара, кIезига юкъеувз художественни самодеятельноста. Республике хIанз а дIадаьккхадац дукха истий кхувлилга, раьза боацашехьа а мехкарий, кхыметтел кхе-лата йола йиIигаш а удаелгеи маьре ухийтилгеи, урдох уж бохкилга, шариIата законах истий кхувлилгеи бутилгеи.

Капитализмах юхедиса, шерра даьржа эхь долаш хIама да социалистически рузкъа лечкъаделга, хулиганство лелаелга, тIехдаьккха малар мелилга, бахача наьха хIамаш лечкъаелга.

Белгалдаккха дезаш да, зуламерча а общестава духьаларча а гIулакхаща къовсам лоаттабара партийни организацеша баха нах юкъеоза безаш хилар. Вай я 548 добровольни халкъа дружина. Царца ва 4959 коммунисти 5488 комсомолеци а волаш, 15740 дружинник; вIашагIъеллай 748 новкъостий суд. Нийсача наькъаца боккха болх бу царех дукхачар.

Цхьабакъда, халкъа дружинехи новкъостий судехи доккха дакъа да форманна болх беш, общественни порядок хьаллоаттаеча доагIача тайпара дакъа лацац. Наьсарен, Шаьла, кхыча районашка вIалла болх беш а яц уж.

Докладчика дIахо дагадохийт, коммунизм хьалъяра лоархIамера дешаш чакхдоахача хана идеологически организацейи учрежденейи — клубий, библиотекай, издательствай, тайп-тайпарча обществай балха КПСС Центральни Комитето боккха лоархIам беш хилар.

Цхьабакъда, партийни комитеташа эсала леладу цар болх вIаштIехьбаккхареи цунна лостам балареи дешаш. Республика моллагIча района, предприяте, колхоза, совхоза партийни организацешта хьалхашка латтача лоархIамерча декхарий учет йоацаш болх бу дукхача идеологически учрежденеша. Цу Iалальмате лоархIамерча идеологически балха даькъа хIанз а хам ца беш дукха КПСС райкомаш я. БоагIача тайпара лоархIам бац цун культура министерства а.

ДIахо докладчика бувц творчески организацей, писателий, художникий, театрий, Iилматохкама институтий болх. Цар кIезиг-дукха тоабаьб шоай болх. Цхьабакъда, цар данза диса хIамаш хIанз а дукха да, цар декхар — хьалхашка латта декхараш деналца кхоачашдар.

Парте Программа материалаш дIайовзийтареи уж кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахареи гIулакха хIанз а дукха кхоачамбоацараш да республикански, районий юкъарча газетий, радиои телевиденеи.

Цар керттера кхоачамбоацар да республика боахам дегIабара хьакъехьара керттера дешаш гIетта ца дар. Кхы а вогIа да, боахамий вахарцара шоай бувзам хьадда хилар бахьан долаш, цкъаза газеташа цхьадолча боахамий гIулакхаш нийса дувцаш ца хилар. Иштта, цхьа килограмм тIакхетийтара 50 доакъара единицал совгIа а йохийташ, дукха хьакхарч а йойташ, хьакхарч дегIайоалаяра хьакъехьа «Ингушский» совхозе леладу вIалла а мегаргдоаца гIулакхаш КПСС обкома бюрос 17-ча августа гучадаьхача хана, «Грозненский рабочий» яхача газето кепа теха араьяккхар «Фермана лархIа хов» яхаш керта йоазув а долаш йола корреспонденци, цу тIа масса а тайпара могадора цу совхоза хьакхий фермера гIулакхаш.

Газеташеи радиои идеологически балха дукха дешаш гIеттадац. Парте Программа теоретически проблемашта хетаьча статьяшта наггахьа мара кепа тохац, къаьстта моттигерча авторий ярашта. Теоретически статьяй идейни боарам лакха хулга бокъонца хьадехац «Ленинан некъ» яхача газето, цудухьа статьяш ладарло йолаш партийни организацей болх дика ца бовзаш язъя хул.

Цул тIехьагIа, школа балха юкъера цхьадола толамаш белгал а даьха, докладчико йоах, халкъа образованена кулгалдара юкъе хIанз а доккхий кхоачамбоацараш да. Берриганеша а дешанза даргдоаца закон кхоачашдац. Укх шера, дешар дIадоладеннача хьалхарча дийнахьа 2000 гаргга бер школе данзар.

Кхетама болх ледара лелабу дукхача школашка, къаьстта болхлойи юрташкарча кагирхойи сайрийнарча школашка. Просвещене министерстваи парте райкомашеи чIоагIгIа къахьега деза хьехархошта юкъера а царга гIолла дешархошта юкъера а политико-кхетама болх чIоагIбара.

Институтий а юкъерча специальни дешара заведеней а дукхача тайпара бола дешаракхетама а Iилман а болх бIаьхий баьб XXII-ча съездо.

Цхьабакъда, цу даькъе а да вай дукха кхоачамбоацараш. Дешара процессо, къаьстта а общественни Iилмаш хьехаро, хIанз а де доагIар дац студентий марксистско-ленински мировоззрени вIаштIехьъяккхара, цар идеяш чIоагIъяра, кхоачамболлаш новкъостал дац хIанзара декхараш кIоаргга кхетадара.

Комсомола обкома бюро, цун секретараш, дукха райкомаш, цхьаццайола юххьанцара комсомольски организацеш кагирхоща кхоачамболлаш бувзам болаш яц. Комсомольски организацеша дIаяхача замах юхедисараща лира къовсам лоаттабац, кагирхой эсала оарцагIбоах къахьегама коталонаш яхараи политически хьинар айдараи, ялаташи социалистически доалахьеи лораяра, общественни порядок лелаяра. Iалальмате во дегIаух комсомола мугIараш.

Кагирхошца беча балха юкъера доккхий кхоачамбоацараш хиннад эггара хьалха парте районни комитеташа, юххьанцарча партийни организацеша цу балха кхоачамболлаш терко ца юндаь.

ДIахо нов. Трофимова чIоагIа критика ю идеологически болх тесса лелабеча кулгалхошта. Иштта, № 8 йолча гIишлоний-монтажни управлене начальника нов. Власова ший коллективе цхьаккха политически болх бац, кхоачашдац парте райкома тIадехка гIулакхаш. № 2 йолча гIишлоний-монтажни управлене начальник нов. Окошкина ше политически доклад е езача партийни собране ванзар. ГIишлоний организацей кулгалхоша нн. Сидорова, Кашлинске, Ириселяна организаторскийи кхетамеи балха меттел човхам лоаттабу, гIишлоний организацешка хулача партийни собранешка наггахьа мара хилац, мугIарерча коммунистащцеи болхлощцеи дагабувлац.

КIезига нийслац болхлой къахьегамеи вахареи хьалий лерттIа терко ца еш, наха чубаха цIенош, берий бешамаши яслеши хьалъяра планаш кхоачаш ца еш, ноаноштеи бераштеи дола цIенош кийч ца деш, торговлеи общественни кхачани гIулакх во вIаштIехьдоаккхаш, эшача инвентарацеи дIайхача хицеи болхлой общежитеш Iалаш ца еш бола боахамий кулгалхойи партийни, советски, профсоюзни организацеши.

Цул тIехьагIа докладчико кертахдаьккха дувц кадраш харжара дешаш. Вай шек дац, йоах цо, вай республикера дукхагIа йола кадраш чоалхане а хала а декхараш кхоачашде ховргдолаш хиларах.

Цхьабакъда, кадраш харжара юкъе хIанз а доккхий кхоачамбоацараш да вай, цудухьа «Советская Россия» яхача газето критика а яьй вайна «ЦIи йоаяьчул тIехьагIа даьнна оарц» яхача статья тIа. Цхьайолча партийни организацеша дукха лоархIам ца беш леладу кадраш харжара гIулакх, номенклатурни моттигаш хьалийзача кхы дукха хIаман сагота хилац уж.

Вай декхар да кадраш харжара, дIанийсъяра, кхеяра ленински принципаш ца хаддаш кхоачашъяр. Болх бе харгеи политически гIулакхашкеи хьежжа мара харжа йиш яц кадраш.

Къамаьл чакхдоаллаш докладчика аьлар, вай идеологически балха юкъе цIенхашттара кхоачамбоацараш хилара бахьанех цаI да — марксизма-ленинизма пропаганда яр, наха юкъе политически болх бар алхха из болх керттера декхар долча кадрашта, пропагандаи агитацеи отдела тIабожабеш йолча нийса йоацача практика тIара вай доалаш ца хилар. Цхьаццайолча парте райкомий бюро, цхьабола кулгалхой, царна юкъе хьалхара секретараш а болаш организаторски болх вIаштIехьбаккхари боахама кулгалдари мара шоай декхар а ца лоархIаш идеологически балха юстара бувл.

Цунца дувзаденна докладчико критика ю цу тайппара парте обкома отраслеви отделашта, республика Министрий Совета, цун министерствоштеи ведомствоштеи.

Ерригача организацеша, берригача болхлоша идеологическийи кхетамеи болх бе беза. Кхоачашде деза обкома бюро, обкома парторгаша, районий, городий, юххьанцарча партийни организацеша идеологически балха йоагIача бесса терко ергйола гIулакх.

ХIара коммунист денал долаш а сатийша а хила веза парте политика вахара юкъеяхьара, вай мехка коммунизм хьалъяра КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачашъяра.

* * *

НОВ. Трофимова докладах лаьца эггара хьалха къамаьл дир КПСС Грозненски горкома секретара нов. **Симарзина.**

ДИ тIехьагIа дукхагIа тIаберзаш латт къахьегамхой теоретически знанеш Iомаяра, аьлар цо. Укх шера дешаш хиннав 36 эзар саг, царех 22 эзар парте боацараш а болаш. Партийни дешар массови хиннад ала йиш я.

Городской парторганизаце чIоагIа терко ю коммунистически къахьегама цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеча бригадай, коллективай опыт Iомаяра, из дIайоаржаяра. Парторганизацеша дукхагIа ю экономически теоретически конференцеш, лектореш. Укх шера 117 цу тайпара конференци хиннай, цул совгIа городской экономически конференци а хилар. Цига предприятей болх тоабара дукха рекомендацеш тийлар, хIаьта пропаганда айхха практически гIулакхаща ювзаш къамаьлаш дир.

ДикагIа терко ю пропагандистий балха а. 2300 пропагандисти лектори ва. Райкомаща цхьана горкомо 50 пропагандистий балхащара дикагIа дола гIулакхаш къоастадаьд. 12 предприяте вIашагIъехкай курсаш, цар арахийцав 146 пропагандист. Марксизма-ленинизма сайрийнарча университета болх а укх шера эргабаьккха дикка тоабаьб.

Цхьабакъда, дукхача юххьанцарча парторганизацеша, — аьлар нов. Симарзина, — во лелабу политпросвещене болх. КIезига коммунисташ бац шоай идейно - политически боарам лакхбара боагIача бесса лоархIам ца беш. Царна юкъе гIулакхера нах а ба. Дика оттабаьча агитационно-массови балхах предприятей болх тоабара доккха новкъостал делга белгалдоах оратора. Цо дувц ЦРМЗ-а коллективах лаьца.

Дукхача агитатораша, пропагандисташа вахарца бувзам болаш йиц шоай беседаш. Политически агитаци яра шерра дакъа лацац гIулакхерча наха.

Идеологически дешашта хетаяь КПСС ЦК совещани хинначул тIехьагIа городской партийни организаце дикка тоабаьб идеологически болх. ХIаьта а динза дисараш дукха да. Оаха мамогга сихагIа дIадоахаргда уж кхоачамбоацараш.

КОМСОМОЛЬЦАШЦЕИ кагирхощцеи беча политпросвещене балха юкъе, аьлар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. **Гудантовас,** соахка шерра пайда ийцаб дискуссех, диспутех, тематически сайренех. Болх беш хиннай политграмота школаш.

Политпросвещене кружокашка дешаш укх шера дукхагIа комсомольцаш хургба,

Кагирхошца, къаьстта кхалнахаца бу болх хIанзалца массайолча комсомольски организацешка лерттIа тоа ца баьлга белгалдоах нов. Гудантовас. КIезига моттигаш нийслац маьре баха ха йоаца йиIигаш кхувлаш. Каьхат-мотт ца ховча наха сайрийнара школаш хьаелла еза.

Парте райкомаша, культура отделаша новкъостал деча моттигашка кагирхоша дикка тоабаьб художественни самодеятельноста болх. Масала, из ишта да Ножай-Юрта, Ведана районашка. Из ала йиш яц Шаьла, Надтеречни, Шелковской районех. Культура болхлой декхарийла ба юрташкарча къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбара лерттIа йоакхо е, клубай, библиотекай болх тоабе. Цига хьинаре дакъа лаца деза комсомольски организацеша.

Берригa а политически болх, практически декхараш кхоачашдара, къона тIехье коммунистически сакхетам болаш хьалкхеяра тIаберзабаь хила беза. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома 4-ча пленума аз тешам лу вай мехка сихагIа коммунизм хьалъяра комсомольцашеи кагирхошеи шоай низ кхоберг ца хиларах.

ТХА зоне коммунистически къахьегама 110 ударник ва, аьлар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Наурски территориально-производственни управленерча парторга нов. **Пожидаева.** Дукха ба уж «Шелковской» совхозе. Цига болх беш ва дикагIа вола жа Iу Н. Эсмухамбетов. Укх шера хIара 100 жийна тIехьара цо хьалкхебаьб 141 Iаьхар. Цун опыт кхычарна дIайовзийта гIерташ дукха болх бу парторганизаце. Агитатораша, пропагандисташа шоаш еча беседашка кхычарна дIахойт нагахьа санна массане а нов. Эсмухамбетова санна болх боре итташ эзараш дукхагIа Iоахарий кхеде йиш йолга.

Ялаташ чуэца кийчлуш а уж чуэцача хана а боккха идеологически болх баьб зонерча партийни организацеша. Цудухьа толамца ка бола ялаташ чуийца даха вIаштIехьдаьлар тха.

Хадданза политически болх бу хьайбаш леладерашта юкъе, къаьстта лоамарча даьгIенашка.

Дика болх бу Шелковской района Ленина цIерахча колхоза парторганизаце. Паччахьалкхенна шура дIаялара план кхоачашъяьй колхозо. Хьайбаш леладераша кастта кхоачашдергда шоай социалистически декхараш а. ШерагIа яржаш латт зонерча боахамашта юкъера социалистически яхь. Оаха арахец «Молния» яха листокаш. Цар тIа дувц балха карагIдаьнна тIеххьара гIулакхаш. Дукха ха йоацаш яхье яьннача Гудермесски зонаца балха итогаш яьй оаха. Массанена а новкъостал дир цу гIулакхо.

Районий юкъарча газеташа дикагIбарий опыт шерагIа йоаржае езилга белгалдоах нов. Пожидаева. ЛерттIа дашха а доацIхаш дувца деза балха новкъарле ю кхоачамбоацараш, уж сихагIа дIадаха къахьегамхой оарцагIбаха беза, йоах цо.

ТХА парторганизаце шиЙ керттера декхар лоархI технически прогресс шерра производствана юкъеяхьар, хьалха латта опыт Iомаяр, из массанена дIайовзийтар, аьлар Грозненски нефтемаслозавода парторганизаце секретара нов. **Захарченкос.** КПСС XXII-гIа съезд хинначул тIехьагIа тоабеннаб экономически школай болх. Парафин арахецача хьайбаьб оаха дукха керда болхлой, хIаьта царца къаьстта дукхагIа кхетама болх бе безаш а хиннад тхо. Агитаторий семинарш йолча хана парторганизаце коммунисташа производстваца бувзам болаш ю беседаш, вахарцарча масалашца дIагойт мел тоаденнад къахьегамхой вахара-хьал.

Нов. Захарченкос белгалдоах болхлой дикагIа къахьега материальни хьашташ хургдола гIулакх Iалашде дезаш хилар.

Дикка тоабе безаш ба депутатий болх а. Махулла сихагIа харжархой хьашташ кхоачашде деза цар. Из хIанз ишта долаш да ала йиш яц. Масала, итт бутт баьннаб болхлоша ши бIаь метр мара боаца никъ тоабе аьнна депутата тIадилла. ХIанзалца цунах цхьаккха хIама даьдац.

Коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи яьккхай тха заводо. Ерригача коллективо лакха лоаттадергда къахьегамца даьккха сий. Республике хьалха латтача предприятешца хургья тха завод.

ШЕ къамаьл деш республика писателий Союза правлене председатела нов. **Ахматовас** бийцар парте XXII-гIа съезд хинначул тIехьагIа правлене баь болх.

Харц хургдар, йоах нов. Ахматовас, республике беш болча идеологически балха юстара вай писателаш лаьттаб аьлча. Писателаш массаза а районашца бувзабенна хиннаб, шоай произведеней турпалашта гаргагIа хилар духьа. Цар дукхагIа къахьегамхоех, интеллигенцех язъю шоай произведенеш, масала, дувцараш яздаьд Кусиева Зайдатах, Зармаев Iабдул-Саидах, Мальсагов Османах, юртарча интеллигенцех, СССР Лакхехьарча Совета депутатах Ахматовайхи Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатах Шадыжевайхи.

Вай писателаша бувзам лоаттабу вошал долча республикашца. Уж хиннаб ХIирашкахьа, Черсашкахьа, кхычахьа. Туркменера вай республике баьхка писателаш хиннаб.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш доацаш бац тха болх. Уж нийса белгалдаьхар нов. Трофимова ший доклада тIа. ХIанз а кIезига я тха сочиненеш. Из хала болх ба, бале а, вай писателаша уж дукхагIа язъергья.

Кхоачам болаш болх бац Нохч-ГIалгIай къамах болча нахаца, къаьстта а кхалнахаца. Дукха моттигаш я республике а мехка а хинна йоккхий событеш юрташкарча кхалнаха хиннайий ца ховш.

ТIеххьара сай къамаьл чакхдоаллаш са ала безам ба, йоах нов. Ахматовас, вай республико дIахьоча идеологически балха тIехь хьалхарча мугIарашка хилара писателаша шоай низ кхоберг ца хилар.

ДIАХО къамаьл даьча нефтяной института парторганизаце секретара нов. **Скворцова** белгалдаьккхар, цIенача уйлаца советски саг хьалкхевара эшаш дола керттердар КПСС керда Программеи парте XXII-ча съезда материалаши массе оагIорахьара бокъонца Iомаелга хилар. Цудухьа лаьрххIа оттаяьча планах чакхбоах из болх института партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

КПСС Уставеи Программан проекташ а хIаьта иштта парте XXII-ча съезда материалаш а Iомаяро тоадир КПСС истори, политэкономи, философи хьехилга.

XXII-ча съезда материалаш Iомаярах йола зачеташ дика дIаялар студенташа.

Парте горкомо семинараш яьй общественни Iилмай кафедра преподавателащца. Парте XXII-ча съезда материалашта хетаяь 100 совгIа лекци йийшай кафедра преподавателаша республика предприятешка, института агитколлективо 300 совгIа лекци йийшай, докладаши, беседаши яьй. Городе дика болх барах совгIат делар тха агитколлективана, парте Ленински райкомои райисполкомои баркал аьлар. Дукхача агитатораштa грамоташ еннай.

Болх бе тIера хургболаш кхебу оаха студенташ. ХIанз республика предприятешка болх беш 600 совгIа студент ва тха институтера.

ДIАХО къамаьл даьча парте МагIалбика горкома секретара нов. **Бузуркиева** аьлар, МагIалбика партийни организаце ший керттера уйла тIайохийт къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешашта. Кердача политпросвещене дешара шера болх беш хургья 3 эзар совгIа саги 2 эзар гаргга кагирхойи юкъе а болаш йола 47 кружоки семинари. Парте XXII-ча съездеи ЦК мартовски Пленумеи материалаш ювцаш дукхача юртбоахама участкашка беседаш ю хIанз 800 совгIча агитаторо.

Политически Iилмаи кхетамаш доаржадеча общества членаша а парте горкома лекторски группаша а тайп-тайпарча темаех 784 лекции доклади яьй.

Социалистически яхь лелаеш ба берригa къахьегамхой. Ханханнахьа яхьа итогаш ю, хьалха латтарий опыт ювц, иштта кхы дIахо а.

МагIалбика парторганизаце чIоагIа лоархIам бу берригa бераш деша ахара, кхалнаха юкъера болх тоабара.

Цхьабакъда, нов. Трофимова аьннача тайпара, тха балха юкъе кхоачамбоацараш а да. Тха дукха моттигаш я къахьегама хам ца беш, дукха истий кхийла, довнаш деш, кхыдараш леладеш. Цу хIамаша хьахьокх идеологически балха юкъе кхоачамбоацараш хилар.

Идеологически болх дикагIа чакхбаккхара чIоагIа новкъарле ю гаьнарча юрташка чуйила радио ца хиларо. Цу гIулакха оаха дуккхаза дехар дарах, хулаш цхьаккха хIама дац.

Къамаьл чакхдоаллаш са ала безам ба, йоах нов. Бузуркиева, дIахо йодача хана идеологически болх тоа а беш, коммунистически общества саг хьалкхевара юкъе МагIалбика парторганизаце шийгара доагIаш дола дакъа лоацаргхилар.

СУДЕБНИ статистико хьахьокх, йоах дIахо къамаьл даьча республика прокурора нов. **Бурмистрова,** зулам бехача нахагара дукхагIа доалаш хилар. Парте хьех, малараш мелилга, тунеядство, кхыдола зуламаш, частни доалахьенна тIехьакхувлга цIендаь дIадаккхара тIехьа цIенхаштта къовсам лоаттабе, цу хьакъехьарча законаша яххача тайпара, яхаш.

Хургдола зуламаш хьалххагIе гуча а даьха, уж юхатохара боккхача лоархIаме я общественность. Из берригa болх судеи, прокуратураи, милицеи органашта дIатIа а тетта Iе мегаргдац, общественность оарцагIа а ца йоаккхаш.

Партийнии общественнии организацешкахьара цхьаккха духьале ца хилар бахьан долаш, цхьаболча наха жуликашца барта а ухаш халкъа рузкъа лечкъаду. Цу тайпара гIулакхаш хиннад МагIалбика, Надтеречни, кхыйолча районашка.

Кадраш харжара гIулакх нийса ца леладеш хилар хьахьокхаш дола масалаш доаладу н. Бурмистрова. Суде ле яхаш хиннача коммунисташта хетачун лоархIам ца а беш, респотребсоюза председатель хиннача нов. Сагаева республикански базе хьожавир Хациев Заьлмаха, хIаьта Межидова хIанз а лелавеш ва из.

Цу тайпарча гIулакхашта духьал чIоагIа къовсам лоаттабанза даргдац вай, общественность шерра юкъе а озаш.

Вай декхар да зулам доаллаш бола нах материальни рузкъашта тIакхоачаргбоаца хьал оттадар.

ДИККА тоабаьб шоай болх, — аьлар Нохч-ГIалгIай АССР культура министра нов. **Татаева,** — культура учреждененеша КПСС XXII съезд хинначул тIехьагIа. Духхьал цхьан 1961 шера тIакхийттай 54 культура учреждени.

Культура учреждененешка хул Iилма-атеистически пропагандах йола лекцеш, тематически сайренаш. ЛоархIамера балхаш даьд культура болхлоша парте обкомо республике библиотечни гIулакх тоадарах баь соцам кхоачашбеш. Республике 70 библиотека я дикагIа йола библиотека яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш.

Сона чIоагIа нийса хет, йоахар нов. Татаева, нов. Трофимова къахьегамхошта хьоkхаш дола кинокартинаш хержа деза яхаш даь къамаьл, бе-башха доацаш хьокхача кинокартинаша пайда лургбац.

Пайданера гIулакх даьд юрта боахама маяках дола 14 брошюра арахийцача республикански книжни издательствас а. Парте XXII съезда материалашта пропаганда яра хьакъехьа дика къахьийгад республикански краеведчески музеяс а.

Къахьегамхой инициативах районашка а городашка а хьаийлай культура университеташ, кхалнаха йола университеташ, иштта кхыраш.

Къаьстта теркам тIабахийта а хьалаца а дезаш да, яхаш дийцар цо, Ножай-Юрта района къахьегамхоша дIадоладаь общественни хьисапе культура учреждененеш хьалъярахи тоаярахи дола гIулакх. ДукхагIа йолча районаша хьаллаьцад из

(ДIахододар 3-ча оагIо тIа).

СЕРДАЛО
2-гIа оагI. 9 сентябрь, 1962 шу.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ МИШТА ЛАТТИ ИЗ ТОАБАРА ДЕ ДЕЗАРАШИ

(ДIахододар. Долалур 2-ча оагIо тIа).

боккхача лоархIамера гIулакх. Цхьабакъда, цу хьакъехьа лоадам болаш хIама даьдац Наьсарен, МагIалбика, Урус-Мартана, иштта кхыйолча районашка.

Дуккха кхоачамбоацараш а да тха балха юкъе. Партийни, советски, кхыча общественни организацей, берригача къахьегамхой новкъосталца дикагIа тоабергба оаха культура учрежденей болх, аьлар нов. Татаева ше йистевоаллаш.

ПАРТЕ Грозненски райкома секретара нов. **Дудника** белгалдаьккхар КПСС райкомо а юххьанцарча партийни организацеша а къахьегамхошта коммунистически кхетам балара формаш хадданза эргайоахаш хилар, лектораншта, докладчикашта, агитатораншта, пенгазетий редактораншта де дезараш хан-ханнахьа хьалхадоахаш хилар. ДукхагIа йолча парторганизацеша дика вIаштIехьдаьккхад къахьегамхошца беча идеологически балха гIулакх. Царех я № 2 йолча баьца даарийи шурийи совхоза, № 4 йолча племсовхоза, ЦхьоалагIча мая цIерахча колхоза парторганизацеш. Дика лел цу совхозашкеи колхозеи боахама гIулакхаш а, хьахиннай культура учрежденешка керда балха формаш.

Ермоловски ДОК-и Правобережное НПУ-и юххьанцарча партийни организацеша дика кулгалду коммунистически къахьегам бахьан долаш лоаттабеча къовсама. Цу предприятешка эзар совгIа саг ва коммунистически къахьегама цIи бахьан долаш къовсам лоаттабеш.

Дукха ба тха агитатораш болаш цIи хеза болхлой. Цар шоай балха опыт дика дIа а йовзийташ, боахама гIулакхашца айхха бувзам а болаш дIахьу агитационни болх.

Дукха да, аьлар нов. Дудника, тха балха юкъе лоархIамера кхоачамбоацараш а. Районе я тайп-тайпара дына секташ, дукха истий кхийла моттигаш, бокъонца кхийна баланза бола мехкарий удабеш йола моттигаш. Школашка деша ягIа ялх йиIиг йодаяьй районе, хIаьта царех пхиъ хьа а яьккха шоай даьшка дIаеннай.

Боккха политически болх кхоачашбу, йоахар нов. Дудника, тха районерча Iилмайи политически знанеш йоаржаеча общества 146 лектор. Веррига 159 лектор ва районни партийни организаце.

ЧIоагIа критика йир нов. Дудника культура Министерствана. Цхьаккха а новкъостал дац тхона, йоахар цо, культура Министерствас. Дукха культура учрежденеш я тха кадраш йоацаш, оборудовани йоацаш.

ВIалла мегаргдолаш дац, яхаш дийцар цо, города юххе уллача тха районе радио йоацаш пхи юрт хилар.

Районни партийни организаце махулла тоабергба къахьегамхошта юкъера идеологически болх.

ДИККА балхаш даьд вай республике идеологически балха хьакъехьара парте XXII съездо оттадаь декхараш кхоачашдеш, йоахар «Ленинан некъ» яхача газета редактора нов. **Шаипова**. Идеологически балхо дукхагIа пайда лургба, нагахьа из вахарца бувзам болаш хуле. Идеологически балха юкъе лоархIамера моттиг дIалоац коммунистически къахьегамцара наьха безам совбаккхаро, дикагIа барий опыта пропаганда яро.

Боккха лоархIам болаш я Украина колхозхочун нов. Н. Г. Загладай «Украина Правда» тIа яьнна «Лакха лоаттаде ахархочун сий» яха статья. Из санна йолча статьяша боккха пайда лургба къахьегамхой коммунистически кхетам лакхбара.

Коммунизм хьалъеча лоаттабеча къовсаме доккха герз ше хиларга хьежжа, йоахар нов. Шаипова, советски кепа йоазув декхарийла да наьха политически кхетам лакхбе, дикагIа йола опыт йоаржае, антиобщественни гIулакхашта духьала къовсам лоаттабе.

Газета тIа яьхача критически материалий хьакъехьа де доагIар дац, аьлар цо, парте Урус-Мартанеи Ленинскии райкомаша.

Эсала лел яхаш бийцар цо нов. Саламова кулгалдеш йолча историе, метта, литература, экономика Iилма-тохкама института болх. Къахьегамхой коммунистически кхетам лакхбара чIоагIа эшаш да Нохч-ГIалгIайчен истори. Историе дешаш марксистско-ленински наькъаца дашхар лерттIа вIаштIехьдаьккхадац институте. Къаьстта лоархIам болаш да цу историе тIа революциони болама юкъе а Октябрьски революци йоаккхача хана а Нохч-ГIалгIай къаманна карагIдаьнна хIамаш нийсса дIахьокхар.

ПАРТЕ XXII съезда решенеш кхоачаш а еш, школа эргаяккхара хьакъехьа областной партийни организаце новкъосталца лоархIам боллаш дола балхаш даьд халкъа образоване болхлоша, йоахар просвещене министра нов. **Ромовске**. Шеръяьй школай сеть, тоадаьд дешара а кхетам балара а гIулакх, чIоагIбеннаб школай вахарцара бувзам.

Дешархой политически кхетам лакхбара доккха новкъостал ду 8—11 классашкарча политграмота кружокаша, литературни сайренаша, цIи хезача производственникашцеи коммунистически къахьегама бригадай членашцеи вIашагIдеттадаларо, иштта кхыча политико-кхетама балха формаша.

ЧIоагIа новкъостал ду школай болх тоабара, йоахар цо, предприятеша, совхозаша, колхозаша, общественни организацеша, даьша-ноаноша.

Эггара лоархIамера гIулакх да берригнеша бархI шерара дешара закон кхоачашдар. Цу хьакъехьа доккхий балхаш даьд халкъа образоване болхлоша укх шера. Цхьабакъда, дешара шера хьалхарча деноша хьагойт из закон массанахьа а лерттIа кхоачашдеш ца хилар. Республике ши эзар гаргга бер да школаша чу ца озаш. Укх шера 1-ча сентябре деша ца доагIаш дуккха бераш дисад Наьсарен, Курчалой, Ачхой-Мартана, иштта кхыча районашка.

ЧIоагIа къовсам лоаттабе безаш гIулакх да даьшеи ноаношеи кхийна яланза йола деша ягIа йиIигаш маьре ухийташ хилар а, хIаьта иштта йиIигашка ца дешийтар а.

— Халкъа образоване болхлоша шоай низ кхоачар дергда къона тIехье кхеяра хьакъехьара парте оттадаь декхараш кхоачашдара, — ишттача дешашца чакхдаьккхар ший къамаьл нов. Ромовске.

Колхозийи совхозийи производства деррига доакъош сихха айдар духьа

«Юрта боахама болхлошка КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советои даьча кхайкаралца дувзаденна долча республика партийни организацей декхарий хьакъехьа» доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела нов. М. Г. **Гайрбекова**.

КПСС XXII-ча съездо тIаийца коммунизм хьалъяра оттаяь, ший керттера дакъа юрта боахама деррига доакъош сихха айделга а долаш йола сийлахьйоккха Программа шоай турпалерча къахьегамца толаме кхоачашъеш боахк советски нах. Юрташкарча къахьегамхоша, дерригача халкъа доккха новкъостал а деш, парте хьалхленца тIагIертта къовсам боаржабаьб ялат, дулх, шура, кхыйола лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ дукхагIа яхар духьа. КПСС ЦК мартовски Пленуме белгалдаьхар чакхдаьхача колхозийи совхозийи производство дегIайоалаяра боккхача лоархIаме хургдола керда, Iалаьмате доккхий гIулакхаш. Юрта боахама деш дола доал тоадар духьа вIашагIъехка керда органаш я — территориальни-производственни управленеш.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои юрта боахама болхлошка даьча Кхайкарало юрташкарча къахьегамхой дегаш ураоттадир, творчески инициатива чуйоссайир, юкъарча гIулакха хьалхара хIаране бехктокхам лакхбир. Из къаьгга хьахьокх Социалистически Къахьегама Турпала Надежда Григорьевна Загладас язъьча «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яхача статьяс. Цо даьча къамаьла жоп луш юрташкарча дуккхача къахьегамхоша йоах юртбоахама производство чIоаггIа дегIайоалаяр духьа лоаттабеча къовсаме низ ца кхобеш хургда шоаш.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи Кхайкарал кепа теха арадаьнначул тIехьагIа ши бутт баьннаб. ХIаьта вайцига практически мишта кхоачашду юрта боахам чIоаггIа айбара декхараш?

Ялат дукхагIа доаккхилга еррига юртбоахама производство дIахо дегIайоалаяра керттера гIулакх да. Из декхар кхоачашдеш йолча республика колхозашеи совхозашеи хьажкIаш дIаюв лаьтташ 130 эзар гектарага кхоачадаьд. Дикка дукхагIа дIадийнад гурахьа дув ялаташ, дика хьийкъад кIаи мукхи. Доакъарий база чIоагIъяр духьа доаханна доакъарийна лаьрхIа дуккхача лаьтташка духхьашха дIайийнай бобови культураши шекара свеклаи.

Ахка декъа хиннадоллашехьа а, гурахьа дийна ялаташ дика хьувкъадаьд республика дуккхача районашка, къаьстта а Грозненски производственни управлене колхозашкеи совхозашкеи — хIара гектара тIара 21,7 центнер. Дикача ялата (хьажкIаш йоацаш) 20.857 тонн паччахьалкхенна дIаеннай Надтеречни района совхозаша, планах яла езаш хиннар 20.500 тонн мара йоацача. Из я вай республике дIаденнача дерригача ялатех 28 процент. «Надтеречный» яхача цхьан совхозо паччахьалкхен амбарашка чутессай 12.270 тонн ялата, планах яла езар 10 эзар тонн мара йоацача.

Доккха дика хIама да, хьажкIаш хьувкъари ца хьувкъари боахамий цхьаболча кулгалхоша массаза а бахьана увттадеш долча ха-оттама хьалашка хьежжа а доацаш, эггара хьалхарча даькъе гIулакх кхетамцеи тешшамеи леладарах тийша долга шоай хьинарерча къахьегамца хьахьекха болча итташ къахьегамхоша цIи хеза болча хьажкIаш лелаерий — механизаторий Зармаева, Джамалаева, Чагаева, Мальсагова дIадоладаь гIулакх хьаллаьца хилар.

Вай республика боахамий яцар горохи кхыйола бобови культураши лелаяра опыт. Цхьабакъда уж йоакхонца кхеяьча моттигашка дика хьийкъай. Сунженски районе ЦIеча Эскара цIерахча колхозе хIара гектара тIара 23,3 центнер гороха фу даьккхад, хIаьта чинай фу — 30 центнер.

Ерригача республике ялатийна лаьрхIа 1930 гектар горох чуийцача, 30 эзар центнер гаргга фу даьннад цун. Колхозашкеи совхозашкеи цо йиш хулийтаргья 1963 шера 10 эзар гектар долча лаьтта бобови культураш дIае.

Цхьадола толамаш даьхад хьайбай боахаме а.

Юрташкарча къахьегамхой балха хьинари цар даьха цхьадола толамаши белгалдоахе а, вайна кхоачам хила йиш яц цу балхах хьахиннарех. Хьалха латта боахамаш дале а, вай хIанз а кIезига яц шерра-шера кIезига хьувкъамаш доахаш йола хьайбай продукташ яхара оттаяь заданеш кхоачаш ца еш йола, цу тайппара республика тIехьатетташ йола колхозаши совхозаши.

Колхозашеи совхозашеи дикка дукхагIча лаьтташка дIайийнай хьажкIаш, цхьабакъда даьдац царна массанахьа а доаггIача тайпара гIулакх. Из маьхера культура во хьувкъаяьй Наурски, Грозненски, Курчалой, кхыча а районий боахамашка.

Доккха кхоачамбоацар да хиш дехкача лаьттаех лерттIа пайда ца эцар. Цхьаккха дича а кхетадеш дац, цхьаболча колхозий председателаша, совхозий директораша даим ювцаш йокъал а йолаш, хIаьтте а хиш дехкара гIулакх селлара йоакхо йоацаш хIана леладу. Ца диллача йиш йоацаш хиннадоллашехьа а, 1 сентябрь тIаккхоачаш кхыметтел соахкарчул а кIезигагIа хий дилладар дIайиннача хIамашта. Хиш дехкара гIулакх къаьстта вогIа леладу план 52 процент мара кхоачаш ца яьча Ачхой-Мартана района совхозашка. Гудермесски района боахамашка хиш дехка йиш йолаш 10 эзар гектар совгIа лаьтташ да, цхьабакъда, пайда геттара во эц царех.

Парте Центральни Комитетои СССР Союза Министрий Советои къаьстта соцам баьб чах кхаш цIендареи зяьб ханнахьа аьха яккхареи хьакъехьа. Ала дезаш да, укх шера чах аргIаш дара гIулакх дикагIа вIаштIехьдаьккха хилар. ХIаьта цо йиш хилийтар зяьб сихагIа аьха яккха, гурахьеи шозлагIеи дIаювча хIамашта лаьтта кийчде. Цхьабакъда, цхьабола, кхоане гуш боаца кулгалхой блочни методах аргIаш делга теркалдеш бац, цудухьа кхаш чах ханнахьа цIендаь бала ца могаш а хьувз. Гудермесски района «Дружба» яхача совхозе кагий кучкилгаш а яь кхаш меллад латт ча, хIаьта цунах цхьадола дакъа хIанз а аргIаш данза а да.

Ховш да, деррига юртбоахама балхаш толаме чакхдоахилга техниках нийсеи лакхача овсарленцеи пайда эцарах тийша хилар. Вай республикера дуккха масалаш доаладе йиш я хьалха латтача механизатораша шоашкарча машинех кхетамца пайда а эцаш хьокхамаш телаш хиларах. «Терский» яхача совхозерча Сухоруков Александра лафет йоацача жаткаца, нормах 20 гектар мара йоацача, дийнахьа 60 гектар ялат хьекхад. Грозненски района 1-гIча Мая цIерахча колхозерча Генаев Висас — хьажкIаш лелаеча механизированни звеной звеньевойс — капитальни ремонт ца еш трактора тIа болх бу хIанз пхи шу дизад. Цу къаьнарча, цхьабакъда, массаза а вIаштIехьа йолча машинаца соахка эггара лакхагIа йола выработка хилар цун — кIаьда оахам лаьрхIача 1474 гектар. Уж тайпа масалаш дуккха доаладе йиш я.

Цхьабакъда, цхьадолча боахамашка пайда во эц йолаш йолча техниках. Нагахьа санна Наурски района «Россия» яхача колхозе дIайийнача хIамашта гIулакх деча «Беларусь» яхача трактораца цхьан дийнахьара выработка 6 гектар хиннаяле, «Назрановский» совхозе — 2,3, «Шалинский» совхозе — 2,6 гектар мара хиннаяц.

«Сельхозтехника» яхача объединене кулгалхоша а юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерства а лерттIа, тIагIертта дIадехац хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци елга, теркал ца беш бут балхаш эрга ца доахаш лоаттадераши фермашта механизаци е ца ловраши.

Юрташкарча къахьегамхошка шоаш даьча Кхайкарал тIа партеи правительстваи белгалдаьд хьайбай боахам айбергбола наькъаш. Цхьабакъда, бархI бетта баьча балхах хьахиннараша хьахьокх республика партийни, советски, юртбоахама органаша, колхозийи совхозийи кулгалхоша юртбоахама производства цу лоархIамерча дакъа кулгал геттара во деш хилар.

1-гIа сентябрь тIаккхоачаш дулхи шуреи доаккхилга (1961 шерарча цу ханаца нийсдича) ерригача республике ши процент мара лакхденнадац, фуаш гулделга — 30 процент, тха доаккхилга — 0,5 процент.

Къаьстта сагота хила везаш да, хьайбай продукташ продуктивность лакхъяра чотах дукхагIа ца а йоахаш, алхха хьайбаши оалхазараши дебадар бахьан долаш дукхагIа яьха хиларах. 1961 шерарчул а лохъяьй хьайбай продуктивность.

ДукхагIа йола колхозаши совхозаши чуоттадаь вIалла дорстадеш а яц хьайбаш. Ондадала а кхы а дарста а дезаш дола доахан дукха дIаденнад хьалхарча ах шера. Кхоачашдаьдац сихха ондайоалаш йола хьакхарч ебаяра декхар. Совхозашка вIашагIъехкача йоккхийча хьакхий фермаша болх во бу, хIаьта цхьадолча боахамаша тесса дитад хьакхарч лелаелга.

Духхьал хьакхарч лелае лаьрхIа йолча «Красноармейский» совхозо геттара кIезига лу хьакхий дулх, из хьалкхеярга дIадаха рузкъа юхаметтаоттадац. Нов. Мусиенкона кулгалде ца хари хьакхарчий боахам дегIабоалабара цо йоакхо ца яри бахьан долаш хьакхий дулх даккхара планаш шерра-шера кхоачаш ца еш юс совхоз.

Зулам лархIа мегаргдолаш гIулакхаш да «Ингушский» совхоза кулгалхоша леладераш. Укхаза вIашагIъелла я йоккха хьакхарчий ферма. Из хьалъярга дIадахийтад дуккха паччахьалкхен ахча, цхьабакъда, совхоза директора нов. Умаровеи парторганизаце секретара нов. Булгучевеи бокъонца бохабаьб из боахам. Хьакхарчий боахамера гIулакхаш во лаьтта Iац укхаза: шерагара-шерага кIезиглу детта доахани жаи, кхоачашъяц паччахьалкхенна шуреи дулхи дIададалара планаш.

Шоашта тIерча декхара бехктокхам ца хетача дIакхаьчачарна тара ба цу совхоза кулгалхой, цудухьа ба цар фермашкарча зуламерча гIулакхашца машар а. Парте обкома бюрос чIоаггIа бехк баьб нов. нов. Умарован Булгучеваи.

Хьакхарчий боахама лоархIам ца беш моттигаш я республика кхыча боахамашка а. Чуттаяь кхоабаш йола хьакхарч соахкарчул кIезигьялийтай «Шалинский», № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозаша, Грозненскии Шелковскойи районий колхозаша, кхычар.

Во пайда ийбу коа тIара оалхазараш дебаде боахамашка йолча йоккхийча торонех. Коа тIара оалхазараш леладара гIулакх къаьстта во леладу Шаьлеи Урус-Мартанеи районий совхозаша.

Жа дебаде республике йолча Iалаьмате йоккхийча торонех кхоачамболлаш пайда эцац. Цхьайолча районашка хьайбай цу даькъа еш йола терко мельяьй, жа дукха дов, дахка жа дукха Iахара дус.

ВIалла ла йиш йоацаш хьал эттад республике шура яккхареи кийчъяреи хьакъехьа. 1 сентябрь тIаккхоачаш паччахьалкхенга шура йохкара план 63 процент мара кхоачашъяьяц. План кхоачашъяра мел эша торонаш йолаш я вай, цхьабакъда колхозийи совхозийи дуккхача кулгалхоша бехктокхаме ца хеташ а дохадаь а леладу из гIулакх. Масала, «Горячеисточненский» совхозе 8 бетта 1961 шера хиннача юхе 9 процент мара дебадац детта доахан, хIаьта шура йоаккхилга 8 процент лохдаьд. «Горец» яхача совхозе а кхы дикагIа лелац шура яккхара гIулакх.

КПСС обкома бюрос ладийгIар Грозненски производственни управлене кулгалхоша шоай гIулакх во лелара бахьанаш дувцаш даьча къамаьлашка, доахан во кхабарах бехк бир совхозий цхьаболча кулгалхошта.

Боахамаша беча балха мах къоастабер хила деза 100 гектар лаьтта лерхIаш йоаккха продукции цунга дIабода махи. Масала, Грозненски района 1 Мая цIерах йола колхоз хьалха латтарех я, кIеззига дикагIа хьокхамаш да цун шура яккхара, фуаш гулдара, тха даккхара хьакъехьа. Цхьабакъда 8 бетта цига 100 гектар лаьтта лерхIаш еррига а 63 центнер шура, 13 центнер дулх мара даьккхадац, 4 етт мара бац.

Колхозий председателаши совхозий директораши декхарийла ба дахкача доаханна силос, свекла, барда луш кхоабилга тоадайта, шура хьаьнагIа хургйола гIулакхаш де, 90—95 процентага кхоачаш товарность лакхъе.

Доахан доврои тIера дахарои доккха зе ду хьайбай общественни боахама. Шаьла района «Джалка» совхозе 1961 шера 337 бежани 41 эзар коа тIара оалхазари деннад, дикка дукха доахани коа тIара оалхазараши лечкъадаь дайнад. Укх шера а цу совхозе доахан да а дов, лечкъа а ду, цхьабакъда цу гIулакха сагота вац директор нов. Зебиров.

Доахан, доакъар, кхыйола продукташ лечкъаеш моттигаш дукха нийслу укх тIеххьарча хана цхьаццайолча районашка. Эзараш болча наха шоаш кхоца беш кхашка, фермашка болх беча хана, общественни къахьегама юкъе дика дакъа лоацача хана тунеядцаша халкъа рузкъа удаду. Цу зулама духьал къовсам лоаттабе оарцагIа баха беза беррига коммунисташи беррига нахи.

Нов. Гайрбекова дIахо йоах, юрта боахама продукташ яхареи кийчъяреи министерства, производственни совхозно-колхозни управленеша, парте районни комитета, колхозийи совхозийи партийни организацеша, кулгалхоша укх гарггарча деношка оттаяь яха еза хьадда йола дулх, шура, кхыйола продукташ йоахилга тоадара планаш. ХIаьта иштта йоаггIаш йола порядок оттае еза индивидуальни секторе шуреи кхыйола продукташи кийчъеча а.

Хьайбай продукташ чIоаггIа дукхагIа яхара вайна ха деза мел доахан дорстаде деза, мел а малагIа а доакъар цу гIулакха эш. ХIара боахаме цхьан шераи ах шераи кхоачам хургболаш доакъар Iалашде декхар оттаду. Цхьабакъда вай республика дуккхача боахамаша Iана кхоачам балла а доакъар Iалашдац. Дуккхача районашка силос йоллара ханаш тувлаялийтай, хьажкIий дикка доккха дакъа чуэцанза а да, кхай тIа ягIача хьажкIаш йокъа а лу. Силос йоллара план кхоачашъяра цу гIулакха дIайиннача ерригача хьажкIех елла ца Iеш, ялата лаьрхIа дIайиннача хьажкIий гIадамех а силос йолла еза. ХьажкIашца цхьана силос йолла еза шекара свекла баьцах, ганараш хьадаьха юсача гидуаргий кийнех, чан цхьадолча даькъах. Иштта из дича мара хIара Iатта лаьрхIа 25 тонн силос йоллалургьяц колхозашкеи совхозашкеи, кхоачам боллаш чам болча доакъарца хьайбаш Iалаш а дулургдац.

Кийчдаь доакъар деттача доахана а жена а кходара колхозашеи совхозашеи, къаьстта Наурскии Грозненскии районерчар, мукъа лела деррига доахан лоам дажа дахийта а бизза кхоачам хургболаш аьлаца Iалашде а деза.

Хьайбай продукташка дIадодар лохдар а боккха лоархIам ба. Из дара эггара хьалха къахьегама овсарле лакхъе еза, дарегIара доакъар даккха деза. Къахьегама овсарле лакхъяра керттера никъ ба фермерча балхашта шерра механизаци яр, Iилманеи дикагIа йолча опытаи карагIдаьннар шерра юкъедоаладар.

ДикагIа йолча опыта юкъера толашагIа дар хьа а ийца, из дIадоаржаде декхарийла я эггара хьалха республикански опытни станци. Цхьабакъда цо колхозийи совхозийи вахарах хьада бу ший болх, цун боахам ший производственни хьокхамашка диллача кхыметтел юкъерча дуккхача колхозийи совхозийи дарел а лохагIа ба.

Опытни станцеца цхьана юрта боахаме дикагIа йола методаш дIа ца йовзийтараи йоаржа ца яраи бехке я юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерство, производственни управленеш, КПСС райкомаш. Цхьабакъда цар кхоачам болаш бац из болх. Из бахьан долаш мел юкъекхувл дIа ца дехкаш дахка доахан леладари уж механически деттари санна йола дикагIа йола методаш, Iилмаи новатораштеи карагIдаьнна кердадараш.

ХIанз дикагIа йола приемаш юкъейоалаяра мероприятеш опытни станце увттаергья юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи министерстваца цхьана, юрта боахама комитето чIоагIйича мара производственни управленешка, колхозашка, совхозашка а кхоачийтаргьяц. Цунна дIаяккха еза Iилманеи дикагIа йолча практиканеи карагIдаьннараш производствана юкъедоаладара метта лелаяь парте харцъяь тIахьехамийи указанейи метод.

ДIахо докладчика дувц эггара хьалхарча аргIанна долча декхарех. Республика колхозийи совхозийи чуэца еза 50 эзар гектар гаргга хьажкIаш, 60 эзар тонн гаргга хьажкIаш паччахьалкхенна дIаяла а еза. ХIанз йолаш йолча ялат чуэцача техникои транспортои йиш хулийтаргья уж балха 15—20 дийнахьа чуэца.

Цхьабакъда, хьажкIаш чуэцилга мела лел. Из болх мела бу Грозненскии Гудермесскии производственни боахамаша. Наурскии Шелковскойи районий колхозаша хIанз а кхоачашъяьяц ка бола ялат кийчдара план, хьажкIаш дIаяла йола а еннаяц. ХьажкIаш дIаяла йолаеннаяц Сунженски района колхозаши Наьсарен района совхозаши.

Паччахьалкхенна хьажкIаш, шекара свекла дIалуча а силос йоллача а эггара низкъалагIа дола хIама да транспорт. Из иштта доллашехь дуккхача боахамашка машинех пайда во ийбу.

Ялат ший ханнахьа чуийца даккхар, из Iоухийташ а лечкъадеш а доа ца дар, ялат кийчдара план ханал хьалха кхоачашъяр, 8,5 миллион пунтал кIезигагIа доацаш паччахьалкхенна ялат дIадалар, хьатIадоагIача шера дIадийнар чIоаггIа хьувкъаргдола лард йоллар, доахан дика Iангара дахар юртарча къахьегамхой керттера декхар да.

* * *

ПРЕНЕХ эггара хьалха къамаьл дир Грозненски территориально-производственни управлене начальника нов. **Илюхина**.

Хьайбай продукташ яхара а уж паччахьалкхенна дIаялара а республике доккха дакъа лоац тха зонерча боахамаша, — аьлар цо. Из ишта дале а дулх, шура дIаялара даькъе Iалаьмате воча хьале я зона.

Тха колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьяц паччахьалкхенна хьайбай продукташ дIаялара план. Партийни собранешка дийца а дийца колхозашеи совхозашеи из болх тоабара де деза гIулакхаш белгалдаьхад оаха.

Къаьстта тоабе лерхI хьакхарч кхабара болх. Цо торо хулийтаргья лоацача хана чухь дуккха а дулх даккха. Юкъера лаьрхIача хьалхарча ялх бетта тIаккхеташ хинначул дуккха а дукхагIа дулх тIаккхет хIанз хIара хьакхийна.

Грозненски шурий совхозе нов. Шарунова кулгалдеча звенос ер шу чакхдоаллаш пхи эзар совгIа хьакха дIалургья паччахьалкхенна. ХIанз хIара хьакхийна денни-буси /500 грамм дулх тIаккхет.

Цхьабакъда, йоах нов. Илюхина, зонерча боахамашка къаьстта воча хьале да шура яккхара гIулакх. Шура дIаялара шера план хIанзалца 57 процент мара кхоачашъяьяц. Из болх геттара во лел «Горячеисточненский», «Горец», «Красноармейский» яхача совхозашка а кхычахьа а. Шура яккхар иштта эсала латтара дукха бахьанаш да: дукха доахан Iахар дисар, шурий фермай болхлой къахьегам во вIаштIехьбаккхар, учет во лелаяр. Алхха шурий хьоанал кIезигьярах бIаьш тоннаш шура йоаяьй боахамаша. ДикагIйолча фермай опыто хьагойт из болх тоабе тха торонаш йолга. ШерагIа механизаци е еза халача балхашта, дукхагIа пайда эца беза хьалха латтарий балха опытах. Нов. Илюхина цIераш йоах дикагIча доярккай, скотникий, бежа Iуй. Царца нийсбала гIерташ болх бе беза массане а.

Укх тIеххьарча хана дикагIа кхоаб детта доахан. Парте райкомашца цхьана территориально-производственни управлене болхлоша дикагIа хьайбаш Iангара дахара де дезараш белгалдаьхад, хIанз шерра дIахьош да доакъар кийчдара, помещенеш тоаяра балхаш. Цхьабакъда, эзараш дола доахан, хьакхарч чуйохка хIанз а моттиг яц. Цудухьа оаха дех тхоашта цу гIулакха новкъостал дар а.

Ший къамаьл чакхдоаллаш нов. Илюхина аьлар, докладчико тха балха юкъе белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара, болх тоабара тIадерзадергда оаха тхоай хьинар, низ.

КУРЧАЛОЙ района Ленина цIерахча колхоза председатела нов. **Муслуева** дувц лаьттан структура шоаш эргаяккхарах хьабаьннача пайдах. Укх шера дерригача лаьтташ тIа дIайийнай дикагIа хьувкъаш йола культураш: кIа, хьажкIаш, шекара свекла, горох.

Колхоза хьайбаш леладераша дика кхоачашдаьд шоаш тIаийца декхараш. Байнача бархI бетта соахка цу хана ехкачул 20 тонн дукхагIа ехкай шура паччахьалкхенга. Фуаш дIадалара план 101 процент кхоачашъяьй. Дулх дохкара шера план 75 процент кхоачашъяьй. Соахка укх хана дехкачул 176 центнер дукхагIа дехкад. Хьайбай продукташ йохкара шера тIаийца декхараш шу чакхдоаллаш кхоачашдергда.

ТIехь-тIехьагIа дукхагIа хулаш латт колхозе доахан, хьакхарч, кIоа тIара оалхазараш.

Укх шера 7-ча августе хиннача КПСС обкома бюрои Министрий Советои дIа мадеххара тоабаьб тха къахьегамхоша доакъар кийчдара болх а. Оаха хIанзале а тIеххоачашъяьй силос кийчъяра план. 65 процентага кхаччалца Iалашдаь даьннад гIожа доакъар. Колхоза коммунисташ хьалха латташ леладу уж балхаш. Хьайбаша шортта доакъар а долаш дIайхача, дика тоадаьча отарашка Iа доаккхаргда.

ДIахо нов. Муслуева дех хIанз шоаш сихбенна хьажкIаши шекара свеклаи чуэцаш боахкача хана транспортаца новкъостал делга. Машинаш ца тоъаш дукха ялат ара латт, йоах цо.

ПАРТЕ ЦК мартовски Пленума решенеша кхы а айдаьд юртбоахама къахьегамхой хьинар, аьлар КПСС Шаьла райкома секретара нов. **Вахаева**. Укх шера районе эггара хьалха хьалкхеяьй горох, еррига а хьажкIаш квадратно-гнездови хьисапе дIайийнай. Ше мел йола культураш хьувкъае гIерташ дика гIулакх даьд ахархоша царна, цудухьа уж соахкарчул дикагIа а хиннай. Ялат кхедар а из паччахьалкхенна дIадалар а во ца леле а, цхьабакъда, хьайбай боахаме дукха кхоачамбоацараш да тха. 1-гIа сентябрь тIаккхоачаш а паччахьалкхенна дулх, шура, фуаш дIадалара план кхоачашъяра кIезига хIама даьд. Дукха доахан Iахара дус, лоха я къахьегама овсарле, дуккхача балхашта цхьаккха тайпа механизаци яьяц.

Шура яккхара болх дикагIа лел «Шалинский» совхозе. Укхаза соахка укх ханаца нийсдича хIара Iаттагара ши бIаь килограмм дукхагIа шура яьккхай. ХIаьта а Iалаьмате дукха кхоачамбоацараш хиларо новкъарле ю хьайбай боахам тоабара.

ХIанз района боахамаш хьайбашта доакъар кийчдеш, уж чудохка отараш тоадеш доахк. Хьайбаш Iангара дахара дика кийчо е лерхI оаха.

Ший къамаьл чакхдоаллаш нов. Вахаева аьлар, района кхашка кхо эзар тонн шекара свеклаи эзар тонн совгIа хьажкIаши яда, аьнна. Уж сихагIа чуяра тхона транспорт эш. Аз дехар ду тхона новкъостал дар.

КПСС ЦК мартовски Пленумо юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашдара хьинаре къахьегаш ба тха къахьегамхой. Районни партийни организаце къаьстта терко ергья хьайбай боахам тоабара.

ТХА совхозаша эргаяьхай лаьттай структураш. 1962-ча шера дерригача лаьттаех 60 процент хьажкIаша дIалаьцай, — аьлар КПСС Наьсарен райкома секретара нов. **Хаматханова**. Района къахьегамхоша лоаццача хана чуийцар ка бола ялат, хIаьта из паччахьалкхенна дIадалара план кхоачаш а йир.

Хьайбаш леладераша дикка тоабаьб шоай болх. Цар тIеххкоачашъяьй паччахьалкхенна хьайбай продукташ дIаялара укх шера хьалхарча ах шера план. Кхы а доккхагIа толамаш даха торонаш я цар.

Нов. Хаматханова дувц района маякех звеньевойх Мальсагов Османах, Кусиева Зайдатах. Царца нийсбала гIерташ къахьегаш ба дуккхабараш, йоах цо.

Сунженски территориально-производственни управленеца цхьана районни парторганизаце дуккха а хIамаш даьд болх кхетамца вIаштIехьбаккхара, из тоабара, хIаьта цу гIулакхах дика пайда а баьннаб. ХIанз укх сахьате района совхозаша чуоттадаь кхоабаш эзар совгIа бежан да. Царех цхьадараш паччахьалкхенна дулха дIалургда. ХIанз тха къахьегамхой хьайбашта Iан кхоачо яра оарцагIбаьннаб. Оаха тхоашта могар дергда ца дойташ деррига а хьайбаш Iангара дахара. Цо торо хулийтаргья, тIадоагIача шера хьайбай продукци дикка алсамъяккха.

Наьсарен района партийни организаце беррига а коммуни-

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа).

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА IV ПЛЕНУМ

Колхозийи совхозийи производства деррига доакъош сихха айдар духьа

(Йистедоалар. Доладур 2-чен 3-чен оагIош тIа).

сташ, къахьегамхой оарцагIбоахаргба КПСС XXII-ча съездои КПСС ЦК мартовски Пленумои юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара. Хьайбай продукташ дукхагIа яхара юртбоахам тоабара ерригача торонех пайда эцаргба оаха.

ПАРТЕ XXII съезда решенеш кхоачаш а еш коллективо даьха толамаш дийцар Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза директора нов. **Божкос.** Грозненски территориально-производственни управлене болхлой новкъосталца, аьлар цо, оаха хийцай хIамаш дIаювча лаьттай структура, дукхагIа дIайийнай хьажкIаш, дикагIа вIаштIехьдаргда доакъар кийчде.

ДукхагIа хьайбаши коа тIара оалхазараши дебадергдолаш тхоай боахама специализаци е лаьрхIад оаха.

Соахка доакъар кIезига хилар бахьан долаш эсала Iангара даьлар совхоза доахан. Цудухьа хьайбай продукташ яхара планашта дикка тIехьадисад тхо. ХIаьта а шера керте кхачале шура яккхара а пачхахьалкхенна дIаялара а планаш кхоачашъе лаьрхIад совхоза коллективо.

Пачхахьалкхенна дулх дIадалара план ши бутт балалехьа кхоачашъе торо я тхога.

Иштта белгалдаьккхар нов. Божкос совхоза коллективо 2700 гектар хьийкъа хьажкIаш хьалкхеяр а хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35 центнер фуалъяьхача хьажкIий йоалаш хилар а. Цхьабакъда, тха дикагIа болча хьажкIаш лелаераша Исраиловеи Бараевеи хIара гектара тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш йоахаргья.

Укх шера дIайийнаяр оаха, йоах нов. Божко, 1175 гектар свекла. ХIаьта хIанзалехьа чуийцай оаха 390 гектар.

ХIара гектара тIара юкъерча боарамах лаьрхIача 180 центнер йоаккх оаха. Таханарча дийнахьа тха кхашка латт 400 тонн шекара свекла. Аз дех обкома бюрогара тхоашта транспортаца новкъостал дар.

ПАРТЕ ЦК-аи СССР Министрий Советои юрта боахама къахьегамхошка даьча Кхайкарала тIа белгалдаьха юрта боахама продукташ совъяхара декхараш кхоачашдара, — аьлар Шелковской районерча Ленина цIерахча колхоза председатела новкъоста **Малыхина,** — хоадамболлаш йола юрта боахама продукташ яхара планаш а оттаяь хьайийлача партийни собране уж йийцар оаха. Собране хиннача коммунисташеи парте боацача колхозхошеи лаьрхIар 1962 шерарча плана кхы а 1056 центнер дулхи, 1882 центнер шуреи, 185 эзар фуъи тIатоха. Укх шера 29 августа кхоачашъяьй оаха пачхахьалкхенна шура дIаялара план, хIаьта ер шу йистедалалехьа планал совгIа 1882 центнер дIаяла а лаьрхIад. Укх шера керда агрегат а ийца, механически доахан деттаги дола гIулакх вIаштIехьдаьккхад оаха.

ДIа ца дехкаш доахан кхабара тхона чIоагIа эш асфальт, хIана аьлча, из ца хилча доахан латта моттиг массаза а тIаьда хургья. Цу гIулакхa тхоашта новкъостал дар дех аз.

КIезига пайда эцаш санна хет сона, йоахар цо, вай лоаман даьгIенех. Нагахь санна Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето цига никъ булларе, торо хургьяр цу йIаьхийча лоаман даьгIенех бизза пайда эца.

ДIахо белгалдаьккхар нов. Малыхина шоаш тIеххьарча кхаь шера хIара нана-котама лоархIам болаш 167 фуъ гулдеш хилар. Цхьабараша лерхI йоах цо, шера цхьан котамгара 129 фуъ гулдича кхоачам ба аьнна. Из кIезига да.

Планал совгIа 10 тонн тха дIаденнад оаха пачхахьалкхенна. Укх шера тхога ба 21 эзар устагIа, хIаьта 1964 шера 24 эзар а хургба.

Хьалха ца хинна хьакхарчий ферма йиллай оаха, йоах нов. Малыхина. Оаха лаьрхIад хьажкIаш дукхагIа дIае а, хIаьта цунца доакъарий база дикагIа чIоагIъе а.

ЧIОАГIА дог раьза хинна гIайийцар зонерча совхозийи тIайийцар зонерча совхозийи колхозийи къахьегамхоша парте ЦК-аи СССР Министрий Советои юрта боахама продукташ совъяхара хьакъехьа даь Кхайкарал, — аьлар Гудермесски территориально-производственни управлене начальника нов. **Абубакарова.** Из сийлахь документ дийцар совхозий болхлойи колхозхойи собранешка, производственни управленерча юкххьанцарча партийни организацей собранешка. Цига белгалдаьхар юрта боахама продукташ дукхагIа яхара де дезараш.

Соахка 1-ча сентябраца нийсдича укх шера зонерча боахамаша пачхахьалкхенна дIаенна продукташ дулх 124 проценти шура 108 проценти дукхагIа я. ХIаьта укх шерарча планах 57 процент дулхи 62 процент шуреи мара деннадац оаха. Цу хьакъехьа лаьрххIа балхаш де деза тха зонерча хьайбаш леладерий.

Гудермесскии, Курчалой, Шаьла районий боахамашка детта доахан чуоттадаь кхоабаш да. Цу гIулакхо дикка лакхъергья шура. Оаха лаьрхIад шура дIаялара план 20-ча декабрага, дулх дIадалара план 1963 шера 1-ча январага дерригача боахамаша кхоачашъелга вIаштIехьдаккха.

Дика вIаштIехьдаьккхад тха зонерча боахамашка бахача нахагара доахан ийдара гIулакх а. ХIанззехьа а хьайийцад 200 совгIа бежан. Дикка балхаш даьд тха боахамашка халача балхашта механизаци еш. Оттаеш латт «Елочка» яха доахан детта агрегаташ, хьалъю керда хьайбай помещенеш.

ЛоархIамера кхоачамбоацараш да тха цхьадолча боахамашка. Царех да доахан чуоттадаь ца кхабар, доакъарех лерттIа пайда ца эцар, кхоачамбала тайп-тайпара доакъараш Iалаш ца дар, иштта кхыдараш.

Оаха пленума дош лу, аьлар нов. Абубакарова, КПСС ЦК мартовски Пленумо оттадаь декхараш кхоачашдара, тхоай низ ца кхобеш оахош къахьегаргхиларах.

ПАРТЕ МагIалбика горкома секретара нов. **Санькос** дувц парте горкомои зонерча колхозийи совхозийи юкххьанцарча партийни организацешеи КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш а КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советои даь Кхайкарал а къахьегамхошта дIадовзийташ лоархIамболлаш дола балхаш даь хилар.

Iалаьмате нийса я, йоахар цо, юрта боахама кулгал эсала ду яхаш тхона еш йола критика, къаьстта «Ингушский» совхоза а ещ. Ховш да, укх 5 шера цу совхозе виъ директор хийцалга. Из иштта хургдацар кадраш къестаяра а дIанийсъяра а гIулакх лерттIа леладеш хилча.

Укх шера 14 эзар гектар хьажкIаш дIайийнаяр оаха районе, уж я соахка йийначарел шозза дукхагIа. Иштта дика а ший ханнахьа а дIайийнаяр оаха кхыйола бIаьстий дIаюв культураш.

Кхоачашхиланзар оаха лийрхIараш: АрпIа-тIехьашка йокъал оттар бахьан долаш 14 эзар гектар хьажкIех, ши эзар мара йийсаяц хьажкIашта чуэца мегаргйолаш.

ХIанз тхо гIерт дукхагIа силос лаьттах йолла, гIожа доакъар Iалашде. Оаха дерригача чах аргIаш даьд, кIа дIадийна хинна деррига лаьтташ аьхад.

Дика болх беш я яхаш, йийцар нов. Санькос Алханчуртски хьайбаш дорстош йола совхоз. Цо сентябрь бетта кхоачашъяь йоаккх шера йола пачхахьалкхенна дулх дIадалара план, IV-ча кварталах дIалуш дола дулх планал совгIа а лургдолаш.

ЧIоагIа тIехьайисай тха, аьлар Санькос, пачхахьалкхенна шура дIаялара план. ХIаьта а тхой мел бола низ тIабахийта кхоачашъе-м хьожаргда тхо из.

Оаха дех юрта боахама продукташ яхареи кийчъяреи Министерствагара, аьлар нов. Санькос, «Кавказ» яхача колхозаи «Ингушский» совхозаи цхьа цистерна хьожаяр. ТIаккха Моздокера хьалкхахьа мара безацар тха барда. Из чIоагIа пайдане да шинна а боахама.

МагIалбикерча городской партийни организаце дIахо а тоадергда юрта боахам дегIабоалабара, хьайбай продукташ дукхагIа яхара кулгал.

ТХА коллектива керттера декхар да,—йоахар республика юрта боахама опытни станце директора нов. **Попенкос.** — хIара гектара лаьттах дукхагIа пайда эца Iомадалар а вIаштIехьдаккхар а. — Эггара лоархIамер дола декхар да тха дукхагIа пайда луш йола культураш белгалъяхар а уж дукхача республикерча юрта боахамашта могаяр а, хIамаш дIаювча лаьттай структура хувцацарна новкъостал а деш.

Тха опытни станце соахкарчул 30 эзар центнер дукхагIа ялат даьккхад укх шера. Из котало яккха торо хилийтар тхога хьажкIаш дукхагIа дIаеро. ХIанз совхозага торо я дIадувча фуна республикерча колхозашеи совхозашеи денна заказаш дизза кхоачашде. Цхьабакъда, цхьадолча боахамаша хIанз а дIадихьацац шоашта эша фу.

Боккха болх бу опытни станце хьайбай боахама гIулакхаш Iомадеш а. 6700 хьакха я тхога. ДикагIча фух йола эзар гаргга кIайча а Iаьржача а йоккхийча хьакхарчий фух йола хьакхарч а я тха станце.

Станце кхоабаш да 2985 бежан, 1500 котам. Доккхий балхаш де лаьрхIад оаха дикагIча фух дола доахан доладара.

Кхоачамбоацараш а да тха боахаме. Дуккха нийслу боарамал совгIа доакъараш доадеш моттигаш. Тоъац хьайбай помещенеш, электроэнерги, хий. Дукхача фермашка вIаштIехьдаьккхадац халача балхашта механизаци елга. Дика вIаштIехьдаьннадац тха пачхахьалкхенна дулхи шуреи дIадалара планаш кхоачашъелга а.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара тIабохийтаргба оаха тхоай берригa низ.

Тхона цIенхашттара новкъостал эш, йоахар нов. Попенко, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советагара, къаьстта хьайбай помещенеш хьалъяра. Иштта новкъосталаш эш тхона «Сельхозтехника» яхача Республикански объединенегара, «Сельстроягара», кхыча организацешкара.

Республикерча дикагIча хьокхама боахамашца ший болх нийсбара хьинаре къахьегаргда тха коллективо.

Дог майра капитан Маташ

Малхбузехьарча Украине латтар цу хана танкови эскара кадрови эпсара Мазаев Маташа гIулакх деш хинна ЦIеча Эскара бархIлагIа механизированни корпус. БIуна подразделене тIемахой а командираш а массаза а санна маьрша бахар. Кхыметтел кхоана тIом хьов яхаш, 1941-ча шера 21-ча июне а тIехь военни округа цIеча эскархой иллеи халхареи ансамбло ЦIеча Эскара гарнизонни ЦIагIа оттадаьча концертага хьожаш, сакъердаш бар уж. Ше командир волча батальонни танка дикагIа йола экипаж — воккхагIа вола лейтенант Ковбасюки политрука заместитель Иванови шийца а болаш вар цу концерте Маташ. ЧIоагIа сакъердаме, велаш вар из. Танкистски илле дешаш сцена тIара хьахезача къонахчал дола дог гIоздаьнна тохаделар къонача капитана, Даьхен низ бахьанце, хIанз а тIехь шийна гонахьарча цун къонгий денал бахьанце курал яр цун дега тIа.

Цхьаккха хIаманна сагота а воацаш концерте салоIаме сакъердаш волча Маташа а цун тешамерча доттагIашта а дагадоха йиш йолаш дацар хIанзчул тIехьагIа массехк сахьат даьлча тийшача балхах дизза долча фашистски оакхарашца лирача тIем тIа шоай качбаха безарг ма бий, аьнна...

Мазаева квартире телефон техар. ТIема соединене оперативни дежурне хаьдда аьлар:

— Новкъост комбат, хье ма кхоаву сиха штабе хьакхача!

Цу тайпара бийса яхача хана кхайкилга-м кхы хьалхагIа а касткаста хулаш дар. Цунца Iамаь вола Маташ, сихха ший барзкъа тIа а дийха дIатIавахар ший бархI шу даьнна кIаьнк Руслан сатийнна тхьайса уллача менгена. Цун цIеча басилга тIа тоIIабаь барт а баьккха, хьийдда араийккхар из.

Кхайка хьабийхача подразделеней эпсарашка аьлар корпуса командира танкови бIуна инарала-лейтенанта Дмитрий Иванович Рябышева:

— Дерригача доазонца йоккхий топаш етташ да гитлеровски эскараш. ФуннагIа а хургдолчоа кийчча а долаш шоай моттигашка хилалаш..

Цул тIехьагIа кхоачаш цхьа сахьат а даланзар горнизонни города немецки бомбардировщикаш тIаяхка. Города промышленни районаштеи нах бахача кварталаштеи къиза бомбаш а йиитта, яла а яьнна, малхбузенгахьа юхаяхар шаьрра бIаргагуш ткъамаш тIа фашистски свастикаш а латташ йола уж бомбардировщикаш...

ТIо-новкъа а яьнна эггара хьалха хийцца йодаш яр батальона командира капитана Мазаева лехкаш йола танк, фашистски бIехал советски лаьтта баьннача оагIорахьа.

Iуйрийна догIа а дийлха, юха йийкха а йийкха, геттара цIена фо а долаш хоза ди дар. Птицск яхача юрта юххе Iалаьмате чIоагIа тIемаш хилар цу дийнахьа. «Советски эпсара запискаш» яхача книжка тIа ишта дувц уж тIемаш Г. Пенежко:

«...Ерригa строй тIехьа а юташ хьалха экхх Т-26. Башне тIа бIаргагуш ба танкиста корта... Танкаш дIайолхача оагIорахьа «Хьалхашкахьа! Хьалхашкахьа!» яхаш хоам беш хадданза байракхилгаш дIалестаю цо. Вайзар сона из. Из вар капитан Мазаев. Мазаева танк тIайодача отар чура йоккха топ яьлар. Мазаев танка чу Iочулечкъар, танках кIур ийккхар, цхьабакъда, из лаьгI ца луш йодаш яр. Йоддашехьа дов а деш отар тIа йодар цхьаькха танк. Отар лоталу. Со люка чура хьалъарахьежар. Отар чура етташ хинна немецки йоккха топ йохаяь танк духьал йода йоагIашехь а йодаш йолча Мазаева танка. Уж гарга яхар. Мазаевски танкана улув йоал вож. Башенни люках хьалъараэккх танкист. Цкъа тоссалушшехьа а Мазаева танка тIа воал из, цун кIур ухача башнех къайлавоал. Йодаш кхы а массехк минут а яьккха, отара юххе дIатIа а яха, тIеххьара а, юхасецар йоагаш йола танк...

Кхыметтел Iа шийна чура дог дIадоаккхе а тIом беча хана ший танк юхасоцаргьяц, йоахар Мазаева. Атаке йолаялалехьа моторо геттара дукха гобоахаргболча тайпара нийсду даим газ лоаттаю ко, из дича механик воацаш а духхьала дIаух танк..».

...ТIом хьайнача юххье денз ший танкови батальон атаке кхувлаш вар капитан Мазаев. Инарала-лейтенанта Н. Попела ишта язду Мазаевх:

«...Цхьан танка башне чура гуш бар бинташ а хьерчаш бола корта. Из капитан Мазаев вар. Ши ди хьалха, човнаш хинна а волаш, йоагача танка чура хьаваьккхавар из.

— ТIеххьара а къастача хана цхьа дехар да са шуга, — аьлар Мазаева миска. — КIеззига танка чу вагIийта со, вежарий.

Командира деча цу тайпарча дехарийна ак мишта аргда? Танкисташа новкъостал а даь, танка чу дIачуваьккхар из. ТIаккха, Сытника дешашца аьлча «азиатски маькарло» хьахьекхар дед Мазая.

— Со—батальона командир ва. Са командага ладувгIаш хила...

Цигара дIахо валлалца, фу хул а мича хов, яхаш, ший Т-35-чура хьалъара къадаш вацар Мазаев. Дубно-къилбаседа-малхбоален окраинах чудовла, аьнна, Болховитина батальона хьалхашка хаьдда декхар оттадаьчул тIехьагIа мара «къайлазара гучавала» мегаргволаш лархIанзар Мазаева.

Со Т-35-нена дIатIавахар. Ший бийхкача керте кулг дихьар батальона командира:

— Хьай хьаштдар деш ва хьо, Мазаев?

— Ванне а вац, тIом беш ва. ТIем тIа юхеIе мукъаба сона.

— Мацалца юхеIе?

— ТIом чакхбаллалца...».

Цкъа цхьан Iурра, тIом сеца енача минутах, машиний материальни а тIема а кхоачамаш вIаштIехь дий хьожаш яр Мазаева батальон. Цу ханна Мазаева тIабаьхкар воккхагIа вола лейтенант Ковбасюки политрука заместитель Иванови.

— ХIанз тIем тIа оттача хана коммунисташ а долаш отта безам баI тха, — аьлар цар, — парте членалла даха Iа тхоашта рекомендацеш ялар дех оаха.

— Мегаьд, — аьлар Мазаева, — лургъя аз шоана рекомендацеш, сийлахь-йоккхача парте мугIарашта юкъе хила мегаргдолаш шоаш хилар хьахьекхад оаш.

Цу ханна тревога хилар: хьуна йистошка гучаяьлар моастагIчун танкаш.

— Машинаш тIа ховша! — команда елар Мазаев Маташа. — Ер тIом баь даьлча лургъя аз шоана рекомендацеш, — аьлар цо ший тIема доттагIашка.

Цу тIем тIа Мазаева батальонацарча танкисташа тIагIертта моастагIа вохавир, шоаш юха духьал наступлени йир, дуккха пленаш а, тIема техника а, шоаш йохаяьча моастагIчун штаба дуккхача маьхера документаш а карадера.

Капитана Мазаева ше хIалак йир гитлеровций кхоъ танк. Шийна хала човнаш хилар цунна, сакхетам чура ваьлар. ТIом кIаьд а бенна, ше сакхетам чу венача хана эггара хьалха батальона командира багах даьнна дош дар:

— ХIанз лургъя аз шоана парте членалла даха рекомендацеш.

Вай Даьхен моастагIчох иштта денал долаш лийтар тIемахошта-танкисташта шоай са санна дукха везаш хинна коммунист — Советски Эскара эпсар, вай халкъа тешаме воI, дог майра капитан Мазаев Маташ.

Х. ИСМАИЛОВ.

Сихде ялат кийчделга!

Республика дуккхача колхозашкеи совхозашкеи во лел хьажкIаш чуэцара балхаш. Сентябрь бетта хьалхарча пхе дийнахьа чуийца хьажкIаш 6.760 гектар мара яц, цу даькъе кхаьча йисте а яьнна, ялата чуийцараш — 1844 гектар .Дийнахьа чуийцар 369 гектар мара хилац уж. ХьажкIаш чуэцилга иштта мела леладе йиш яц.

Геттара мела лел хьажкIаш чуэцилга Курчалой, Урус-Мартана, Наурски, Шелковской, Наьсарен, иштта кхыча районий боахамашка. Курчалой районе укх пхе дийнахьа ялата лаьрхIа чуийца хьажкIаш 82 гектар мара яц — 16 гектар дийнахьа.

Йокъал оттар бахьан долаш хьажкIаш эсала хиннай яхаш леткъаш ба Гудермесски, Шелковской, Наурски, иштта кхыча районий дуккхача боахамашкара бараш. Иштта гIулакх хилча-м муххама а къаьстта дукхагIа йоакхо е еза берригa нах, техника оарцагIа а яьккха, хьахинна хьажкIаш ца йойташи ханнахьеи уж чуэцара. Цхьабакъда из укхаза деш дац. Ялата а силоса а дIайийна хьажкIаш ца йойташ чуэцара сухал бе беза. ХIаьта а укх тIеххьарча хана ялата лаьрхIа дийнахьа чуэцаш йола хьажкIаш Гудермесски районе 20 гектар, Шелковской районе 28 гектар, Наурски районе — 36 гектар мара яц.

ХIанз санна мара кхы сихагIа чу ца эце бIаьш центнераш хьажкIаш юсаргья дIакхача йиш йоллашехьа а колхозашкеи совхозашкеи д Iа ца кхоачаш.

ТIехьадусача боахамаша ерригa республика а юхаетт.

Доккха а сийлахь а декхар да Нохч-ГIалгIайчен юрта боахамерча къахьегамхоша шоашта хьалхашка оттадаьр: Даьхенна 8,5 миллион пунт ялат лулга. ДикагIа долча боахамаша денгара денга дукхагIа ялат чутосс пачхахьалкхен амбарашка.

Цхьабакъда, цхьаццайолча районашка тIехьатетт пачхахьалкхенна ялат дIалулга. Эггара хьалхарчарца хьажкIаш чуэца доладеннача Наурски районерча боахамаша хIанзарчоа пачхахьалкхенна дIаеннар... ши тонн хьажкIий я, хIаьта МагIалбикеи Сунженскии районий хьажкIаш лелаераша цхьаккха а машин хьажкIий дIаеннаяц.

8,5 миллион пунтах республико пачхахьалкхенна дIаденнар 5 миллион пунт гаргга ялат да. Нагахьа санна пачхахьалкхенна ялат дIадалара дерригача боахамаша сухал бойя кастта лакхлургья из цифра.

Сихеи йоа ца еши хьажкIаш чуэцилга, дукха езача Даьхенна 8,5 миллион пунт ялат дIалулга — ишта да республика юрта боахамерча къахьегамхой сийлахь декхар.

ХЬАЖКIАШ ЧУЭЦАР

5-ча сентябрерча хьалах (план кхоачашъяра проценташ)

Производственни управленеши районаши	чуийцай	Пхе дийнахьа тIакхийттай (гектараш)
Наурски	**74**	**611**
Надтеречни	100	—
Наурски	81	298
Шелковской	45	313
Грозненски	**47**	**1605**
Грозненски	56	697
Урус-Мартана	37	513
Ачхой-Мартана	35	395
Советски	12	—
Сунженски	**37**	**1979**
Сунженски	51	221
г. МагIалбик	42	640
Наьсарен	23	1118
Первомайски	7	—
Гудермесски	**33**	**1129**
Гудермесски	59	313
Шаьла	35	594
Курчалой	31	111
Ведана	8	33
Ножай-Юрта	**6**	**78**
Совнархоза совхозаш	**51**	**195**
«Скотооткорма» трест	**58**	**1241**

Валови продукци арахецара 8 бетта план 109 процент кхоачашъяьй Наьсарен района мельзавода коллективо.

Хьалхара моттиг яьккхар производстве план хIара бетта 110—115 процент кхоачашъеш хьайоагIача Мальсагов Идриса бригадо. Смена хьаэцаш круповейка болх мишта бу хьожаш а, цун цаца цIенбеш а йоалл сурта тIара бригада дикагIа йола болхло Мальсагова Соня. Сменах йола заданеш массаз а 120—130 процент кхоачашъю цо.

И .Плиева сурт.

СЕНГА ХЬЕЖ НАЬСАРЕ?

Дика хьувкъаяьй наьсархоша хьажкIаш. Цхьайолча моттигашкара яраш чуэца мегаргйолаш кхаьчай. «Назрановский» совхоза Альти-Юртарча отделене звеньевой Мальсагова Османа йоах: хIанз кулг-кара чуэца йолае мегаргйолаш я тха участке йолае мегаргйолаш я тха участкера хьажкIаш. Бакъда, кулгалхой раьза бац, кIеззига сабардойя дуккха а пайданегIа хургда, яхаш. Иштта шоай хьажкIаш чуэца мегаргйолаш я йоах Наьсар-Кертерча механизированни звено звеньевойс Кодзоев Хожа-Ахьмада.

Цу гIулакха хаттар дир оаха «Назрановский» совхоза керттерча агрономага нов. Газдиевга. Цо йоах: хьажкIаш тIаьдахиларца нийсса ах дозал Iодоаккх тха заготпункташа.

Цу гIулакха харц лец агроном. Бакъда, хьажкIаш чуэца гаьна йоале кхы а дукхагIа зе хургда совхоза. ХIанз санна дIайха денош латтаргдац масса хана а. ХIанззехьа а оарцагI а баьнна хьажкIаш чуэца дIаболабала декхарийла ба совхоза кулгалхой.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

Республикански кхоалагIа спортакиада

Пхе дийнахьа лейзачул тIехьагIа гучабаьннаб спортакиада хьалхара чемпионаш. ГIаж етташ бургацагI ловзаш из цIи яьккхай «Урожай» общества спортсменаша. Массаза а ловзарах котбаьлар уж, духхьал «Буревестникаца» ловзаш цхьаккха кот ца воалаш висар. «Урожай» яхача командана дIа-юха тела кубоки дипломаши еннай.

ШоллагIа моттиг яьккхай динамовцаша.

* * *

Йолаеннай шахматех ловзаш йола соревнованеш а. Цига дакъа лоацаш я ялх команда. Эггара хьалхарча дийнахьа спартаковцаша «Буревестника» команда эшайир, счет 5 : 3 йолаш. «Труд» команда «Урожай» яхача командал котъяьлар, счет 7:1 а йолаш. Динамовцаша «Локомотива» шахматисташ эшабир.

Соревнованеш хIанз а дIахьош я.

Р. АЛИМОВ.

„Агитатора блокнота" аргIан номер

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» сентябрьски №№ 17, 18 йола ши номер араяьннай. «Агитатора блокнот» хьаделлалу «Сийлахь-йоккха подвиг» яхача статьяца. Цу тIа дувц космос караерзаяра советски наьха А. Николаеваи П. Поповичаи карагIдаьнна турпалача гIулакхех.

Беседа йича бакъахьа я яхача рубрика кIал кепа теха я «Таханара декхараш» яха парте обкома юртбоахама отдела заведующе нов. Ф. Юрченкос язъяь статья. Цу статья тIа дувц юртбоахама балхаш юххера чакхдоалащ йолча ханах лаьца, хьажкIаш, свекла чуэцара болх мишта вIаштIехьбаккха беза, мишта дIадахьа деза гуйран балхаш. КПСС Курчалоевски райкома секретара нов. В. Янгульбаева агитационно-массови балхах опыт дIа-хьа йовзийт.

«ЛоархIаме денош» яхача разделе кепа техай «1812 шера хинна Даьй-мехка тIом» яхача Н. Гриценкос язъяьча статьянеи «Танкистий Ди» яхача Н. Георгиева статьянеи.

«Хургдолчун разведчикаш» яхача рубрика кIал 1-ча Мая цIерахча колхозерча доярках Н. Малаховойхи «Красный молот» завода токарах В. Гукасовахи язъяь зарисовкаш я.

Ший блокнота тIа дIаязде агитатора корадоагIаргда Ленина къахьегамах дийца сакъердаме дешаш а, хIаьта беседа кийчъяра а из дика дIаяхьара а йола кхыйола материалаш а.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

Ца доагIаш дIадехар

ЖЕНЕВА, 6 сентябрь. **(ТАСС спецкорр).** Англе викала Дж. Годбера ше Лондоне дIаводаш 18 мехка комитета селхан Iуйрийнарча пленарни заседане къамаьл дир Комитета балха шоллагIча этапа йолча, малхбузен делегацешта хетача итогех. Соглашени е лерхIаш переговораш дIахо яхьа Англи кийча хиларах тешам луш йистедаьккхар цо ший къамаьл. Цхьабакъда ше даьча къамаьлаца Годбера бенна тешам теша чIоагIале йоацаш бар.

Боккъалдар аьлча, хьалхарча этапе массане а деррига герз дIадаккхара мероприятеш ювцаш, Годбера аьлар, барт хила йиш хургья е хьалаш оттадой:

нагахьа санна СССР хьалхарча этапе а ядерни герз дIадахьара ерригa средстваш дIаяхарах йолча предложенена тIера йоале, вешта аьлча нагахьа санна СССР-о хьалхарча этапе а ядерни тIема кхерам дIабоаккхилга дIа ца дехе;

нагахьа санна СССР-о хьалхарча этапе а шоай йоацача территореш тIара кхыча мехкий базаш, СССР-аи кхыча социалистически мехкаштеи духьал ерзаяь базаш дIайоахилга дIа ца дехе;

нагахьа санна тIахьожам лоаттабарах йолча малхбузерча предложенешца СССР барта йоагIе, герз дIадаккхара декхараш мишта кхоачашду хьажа ца езе а, СССР територе тIа шерра разведывательни болх белга аттача даккхара эша предложенеш уж яле а.

Ядерни тохкамаш делга дIадаккхарах дувцаш, Годбера, заседани йистейоалаш къамаьл даьча США делегата А. Дина а санна, юха а аьлар, 27 августа шоаш юкъейоалаяьча, договорех йолча шин проекто е деррига тохкамаш дIадахара, е кхаь средах (космосе, хи кIал, отмосфере) ду тохкамаш дIадахара никъ хьабелл. Шинна а аратора юха а белгалдаьккхар, «Деррига чулоацаш йола договор» шоаш ергья нагахьа санна СССР англоамерикански проекта тIарча, моттигашка бокъонца инспекци елга дIадехара, вешта аьлча деррига тохкамаш дIадахара никъ дIалоацаш йолча договора раьза хуле.

Лаьтта агарах зе хиннача районашка

ТЕГЕРАН, 6 сентябрь. (ТАСС). Лаьтта агарах зе даьннача районашка хиннача **ТАСС корреспондента В. Высоцке** хоам бу:

Къилбаседа-малхбузерча Иране дукха юрташ йохаяь вIашагIяьхай, дехача цIеношка кIалбахаб эзараш нах. Дохадаьча цIеношта кIалбаха байнача наьха дохкалуча декъий хьажо фо бIехдаьд, хьахоз шоай бераш, даьй-ноаной, гаргара нах къаьстача, цIеноех баьннача дийна бисача ахархой белхари цар детта мухьарчи.

Казвина малхбузехьа 80 километр гаьна уллача ах йохаяьча районни центре Абгярме спасательни партена хьалхле лелаеча доктора Аскяре шун корреспондента дийцар: «Моттигашкарча Iаьдалгара, юртарча староста-шкара, жандармашкара кхаьчача лоархIамех 30 эзар саг вахача духхьал са районе Харкане 5 эзар саг веннав. 70 процент юрташ йохаяьй», яхаш.

Шоссе нокъзара а ваьнна лоаман хица вода со. ДIахьалха хоз кхалнаьха увгIар. Хи йисте деха барзкъаш дувха нах, дукха бераш, кхалнах ба. ГоннахьатIогувнаш латт. Из да ерригa а Согране Олия яхача юртах дисар. Укхаза деррига цIенош а кхыйола гIишлош а йохаяьй. Юрта староста Исмаила йоах: «Юрта ваьхача 500 сагах 200 мара дийна висавац. Тхога даа хIама, барзкъа, ахча дац. Оахоша фу дергда хац тхона».

ИРАНСКИ НАХА ДУ НОВКЪОСТАЛ

Лаьтта аьга зе хиларца дувзаденна Иране бахача наха лаьрхIа ЦIеча Ломеи Маьлхеи ирански обществана 25 эзар сом мах бола кхачан продукташ, медикаменташ, юврIаш дахьийта аьнна решени яьй СССР ЦIеча ЖIаргеи ЦIеча ах беттеи общества союзо.

Тегеранерча СОКК-и КП-и советски больнице медперсонала группа йохийтаргья лаьтта агарах зулам даьннача Иранерча наха новкъостал де.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — **«Мехкарий бIаьсти».** Долалу: 12, 6, 10.

«Расписанех йоаца поезд». Долалу: 10, 2, 4, 8.

3Iамига зал № 1 — **«Мартин морхашта юкъе».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

3Iамига зал № 2 — **«ШайтIа низ ца кхоачча».** Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

3Iамига зал № 3 — **«Керттера проспект».** Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре

«Москалаш». Долалу: 9, 1, 5.15; **«Солоникски патриоташ».** Долалу: 11, 3, 7.10, 9.05.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05124 Заказ № 4801